

Pravni i institucionalni mehanizmi sprječavanja femicida: studije slučaja Francuske, Njemačke i Hrvatske

Vidinić, Vlatka

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:452942>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Vlatka Vidinić

PRAVNI I INSTITUCIONALNI MEHANIZMI SPRJEČAVANJA
FEMICIDA: STUDIJE SLUČAJA FRANCUSKE, NJEMAČKE I
HRVATSKE

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

Sveučilište u zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

PRAVNI I INSTITUCIONALNI MEHANIZMI SPRJEČAVANJA
FEMICIDA: STUDIJE SLUČAJA FRANCUSKE, NJEMAČKE I
HRVATSKE

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Vlatko Cvrtila

Studentica: Vlatka Vidinić

Zagreb, 2022.

Izjavljujem da sam diplomski rad *Pravni i institucionalni mehanizmi sprječavanja femicida: studije slučaja Francuske, Njemačke i Hrvatske*, koji sam predala na ocjenu mentoru prof. dr. sc. Vlatku Cvrtili, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjavanja nastavnih obaveza, na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Vlatka Vidinić

Sadržaj

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI OKVIR	3
2.1 Određenje pojma femicid	3
2.2 Teorijski pravci i vrste femicida	6
2.3 Femicid u međunarodnim dokumentima i društvenim normama	8
3. STUDIJE SLUČAJA	13
3.1 Femicid u Francuskoj	13
3.1.1 <i>Politika borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja</i>	13
3.1.2 <i>Činjenice i brojke</i>	16
3.1.3 <i>Rezultati borbe protiv rodnog nasilja</i>	18
3.2 Femicid u Njemačkoj	19
3.2.1 <i>Problematika institucionalnog i društvenog konteksta</i>	20
3.2.2 <i>Pogled kroz statistiku</i>	21
3.2.3 <i>Nevladine organizacije u borbi protiv rodnog nasilja</i>	23
3.3 Femicid u Republici Hrvatskoj	24
3.3.1 <i>Integrirane politike i zakoni</i>	24
3.3.2 <i>Prikupljanje podataka i analiza postojećeg stanja</i>	27
3.3.3 <i>Nevladine organizacije i civilno društvo</i>	30
4. USPOREDBA SLUČAJEVA FRANCUSKE, NJEMAČKE I HRVATSKE	33
4.1 Mehanizmi sprječavanja femicida	36
5. ZAKLJUČAK	38
SAŽETAK	40
ABSTRACT	41
POPIS LITERATURE	42
POPIS IZVORA PODATAKA	44
POPIS ILUSTRACIJA	48

1. UVOD

Iako nije uobičajen izraz u javnoj domeni, femicid je međunarodno priznat od strane Ujedinjenih naroda kao najekstremniji oblik nasilja i diskriminacije žena i djevojaka. Njegova se definicija razlikuje u različitim disciplinama i svjetskim regijama, ali općenito obuhvaća ubijanje žena, prvenstveno od strane muškaraca, jer su žene. Izraz se koristi za politiziranje rodno-uvjetovanih ubojstava žena i djevojaka, naglašavajući neuspjeh država da procesuiraju počinitelje. Cjelokupno istraživanje rezultat je interesa o novom fenomenu koji je izazvao različite nacionalne prakse u njegovom sprječavanju. Zadana tema rada je odabrana iz još nekoliko razloga. Kako bi definirali mehanizme sprječavanja femicida, želi se ispitati trenutno stanje kojim bi se ukazalo na prisutne probleme u sustavu zaštite žrtava, prevencije nasilja te procesuiranja počinitelja. Posljednje, jedno od ključnih, ali zanemarenih pitanja je problem visine sankcija izrečenih počiniteljima od strane sudova, odnosno primjena postojećih zakona i propisa. Slijedom toga, definirano je deskriptivno istraživačko pitanje: *Kakve su politike i njihovi rezultati zaštite žena od rodnog nasilja u Francuskoj, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj u zadnjih deset godina?*

Svrha rada je proširiti znanje o ovom društvenom fenomenu koji je posljednjih godina izašao iz privatne sfere i postao višedimenzionalni globalni izazov. Jedan od izazova s kojima se danas suočavamo u pitanju femicida je prikupljanje podataka i osvješćivanje javnosti o problemu s kojim se društvo suočava. Stoga ćemo se u radu posebno posvetiti i izazovima prikupljanja podataka i njihovog korištenja u oblikovanju javnih politika. Riječ je o teorijskom radu, stoga metodologija istraživanja primarno polazi od sekundarne literature te će biti praćena statističkim podacima o rasprostranjenosti femicida u tri zemlje studije slučaja. Osim sekundarne literature, koristit će se i primarni izvori poput službenih državnih dokumenata, zakona i nacionalnih strategija. Čini se da su žene, unatoč naporima koje društvo poduzima u pogledu rodne jednakosti, i dalje izložene oblicima viktimizacije nasiljem zbog sveprisutnog patrijarhalnog načina razmišljanja koje rezultira lošom provedbom nacionalnih zakona u praksi. „Za šire znanstveno područje fenomena femicid i sigurnosti metodologije istraživanja, u ovom će se radu koristiti neempirijska longitudinalna istraživanja koja se odnose na prikaz i mjerenje uzoraka promjena protekom vremena, a sama metoda prikupljanja podataka jest analiza dokumenata kroz određeno vrijeme“ (Tkalac Verčić i dr., 2010:68-70). Konkretno, u ovom radu će se proučavati dokumenti u posljednjih deset godina. Razdoblje posljednjeg desetljeća odabrano je sukladno ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju, gdje se uključuju Francuska

i Njemačka kao dvije vodeće zemlje po stopi femicida na razini Europske unije. Temeljem izloženog, ovaj rad predstavlja komparativno istraživanje malog broja slučajeva. „Iz postavljenih selekcijskih kriterija za odabir slučajeva, postavljene su i granice slučaja, vremensko i prostorno ograničenje“ (Vuković i dr., 2021:29). Važno je istaknuti da je svrha ovog istraživačkog rada razumijevanje fenomena femicida u cijelosti uz istovremeno „ograničavanje istraživanja na način da je moguće opisati cjelovitost fenomena na nekoj njegovoj razini“ (Vuković i dr., 2021:12).

Struktura rada se osim zaključka i uvoda s prikazom metodologije, sastoji još od tri veće cjeline. Polazeći od definicije te problematike definiranja pojma femicid, drugi dio rada se odnosi na teorijski okvir koji daje detaljan uvid u fenomen, njegovu povijest i evoluciju. Nakon teorijskog određenja pojma, prikazat će se teorijski pravci o femicidu, opisat će se neki od uobičajenih tipova femicida identificirani u prethodnim istraživanjima te će se istražiti utjecaj na pitanje femicida u društvenim normama i međunarodnim dokumentima. Treći dio rada obuhvatit će pregled zakona i politika Francuske, Njemačke i Republike Hrvatske kako bi se istražio utjecaj strukture sigurnosnog sektora na zaštitne mehanizme koje pružaju država i civilno društvo. Ujedno, to će dovesti do analize uspješnosti djelovanja i implementacije politika o zaštiti od rodnog nasilja. Problem nasilja nad ženama obuhvaćat će nekoliko ključnih točaka: probleme u sustavu sankcioniranja počinitelja, izjednačavanje žrtve i počinitelja, neprepoznavanje nasilja nad ženama, neadekvatna reakcija sustava na nasilje te toleriranje društva u pogledu višestrukog nasilja. Temeljem statističkih podataka će se pokazati kako su pandemijski uvjeti pogodovali porastu ovog fenomena na negativan način. Četvrti dio rada čini komparativna analiza zemalja koja će utvrditi kako su relevantne zakonske izmjene dovele do implementacije pisanih akata. Naposljetku, dolazi zaključak koji daje rezime rada gdje će cjelokupno istraživanje, odnosno njegovi prethodno opisani dijelovi biti sažeti u nekoliko ključnih rečenica s naglaskom na najvažnijim elementima.

2. TEORIJSKI OKVIR

Kao što uvodni dio sugerira, prvi dio rada započinje teorijskim prikazom definicije pojma femicid i problemom koji se javlja kod definiranja samog pojma. Nejednakost spolova i nasilje ponavljaju se u povijesti društava. Napredovanjem feminističkih pokreta ti su problemi stekli puno veću vidljivost nego li prije nekoliko desetljeća u većem dijelu svijeta, međutim njegova se definicija razlikuje u različitim disciplinama i svjetskim regijama. Femicid predstavlja složen društveni fenomen koji se može objasniti kao rezultat patrijarhata i podređenosti žena gdje je motiv intimnog femicida vezan uz počiniteljevu percepciju žene kao podređeni objekt koji se mora pokoravati dominantnom muškarcu. Teorijski okvir sastoji se od nekoliko odrednica. Detaljan uvid u fenomen femicida dovest će nas do prikaza teorijskih pravaca, vrsta femicida i položaja u feminističkoj teoriji. Proučavanjem složenog društvenog fenomena kroz teorijske perspektive i međunarodne dokumente koji uređuju pitanje nasilja nad ženama, pojam femicida će se pokušati smjestiti u kulturna očekivanja i društvene norme.

2.1 Određenje pojma femicid

Nasilje prema ženama je globalni fenomen koji utječe na živote žena i djevojčica širom svijeta. Na krajnjoj strani spektra nasilja intimnog partnera stoji zločin femicida koji je u novijoj povijesti prvi put upotrijebila Diana E. Russell na Međunarodnom sudu za zločine protiv žena u Bruxellesu. Prvi Međunarodni sud za zločine protiv žena organiziran je tijekom UN-ovog Desetljeća žena (1975.-1985.), održan je u ožujku 1976. u Bruxellesu gdje je prisustvovalo 2000 žena iz 40 zemalja. Sud u Bruxellesu „idejno je zamišljen dvije godine ranije, 1974. godine kao „feministički odgovor na UN-ovo proglašenje Međunarodne godine žena“ (Russell, 1977:1)“ (Mihelić, 2019:3). Bio je to skup radikalnih feminističkih globalnih govora koje su organizirale belgijska feministkinja Nicole Van de Ven i Diana E. Russell kao četverodnevni događaj tvrdeći da je to „čin motiviran patrijarhalnom i mizoginističkom kulturom“ (Radford i Russell, 1992:3). Russell (1977) upozorava da je važno prepoznati seksualnu politiku ubojstva, od povijesnog spaljivanja vještica do novijeg široko rasprostranjenog običaja ženskog čedomorstva. Redefiniranjem i politiziranjem termina femicid, kojeg je izvorno osmislila autorica Carol Orlock 1976. godine, Russell ukazuje da je femicid ubijanje žena od strane muškarca zbog toga što su žene (Russell, 1990). Od 1976. Russell je sudjelovala u brojnim nastojanjima da nadahne feministice u SAD-u kako bi usvojile izraz femicid umjesto da koriste rodno neutralne izraze

kao što je ubojstvo (Russell, 2021). Ubojstvo i sakaćenje žene ne smatra se političkim događajem, međutim sam proces negiranja političkog sadržaja terora pomaže da se on ovjekovječi (Russell, 2012). U svojoj knjizi „Rape in Marriage“ (1990), Russell definira femicid kao ubijanje žena jer su žene. Za knjigu je provela istraživanje koje je uključivalo intervjue s 930 žena starijih od 18 godina koje su živjele u San Franciscu. 22% silovanih žena je reklo da su im muževi prijetili smrću, iako im to pitanje nije bilo izravno upućeno. Russell je analizom svojih rezultata došla do projekcije prema kojoj je na svakih milijun žena, njih gotovo 20 000 u opasnosti da ih ubije suprug ili bivši suprug. Zajedno s Jane Caputi objavila je članak „Femicide: Speaking the unspeakable“ (1990) u kojem se femicid po prvi puta definira kao ubijanje žena od strane muškaraca čija se motivacija kreće od mržnje do seksizma. Koristeći se izrazom „ženske“ umjesto „žene“, u svojoj definiciji naglašava i uključenost djevojčica.

U prvoj knjizi koju je Russell uređivala s Jill Radford 1992. godine pod naslovom „Femicide: The Politics of Woman Killing“, femicid je definiran kao ženomrzačno ubijanje žena od strane muškaraca. Ovo djelo bilo je inspirirano poznatom meksičkom antropologinjom i nekadašnjom zastupnicom u Kongresu Marcelom Lagarde, koja je pokrenula pokret protiv femicida u Meksiku. Mobilizacija feministkinja u borbi protiv ovog široko rasprostranjenog mizogenog zločina proširila se na Gvatemalu, Kostariku, Čile, El Salvador i nekoliko drugih latinoameričkih zemalja. U drugom svesku pod naslovom „Femicide in Global Perspective“ (2001), redefiniran je pojam femicida kao „ubijanje žena od strane muškaraca jer su žene“, koju je preformulirala i usvojila Svjetska zdravstvena organizacija: „femicid je općenito shvaćen da uključuje namjerno ubojstvo žena jer su žene“¹. Ova definicija femicida postoji i danas te je povezana s kontrolom ženskog ponašanja, vlasničkim stavom, rodnim nasiljem i diskriminacijom. Istražujući za knjigu „Femicide in Global Perspective“, Russell i koautorica Roberta Harmes otkrile su da je riječ femicid prvi put upotrijebljena u Velikoj Britaniji 1801. godine, u publikaciji „The Satirical Review of London at the Commencement of the Nineteenth Century“ kao termin koji označava ubijanje žena (Russell, 2008). Treće izdanje „The Oxford English Dictionary“ (1989) sadrži istu definiciju femicida koja se pojavila 1848. godine u „Whartonovom Law Dictionary“ te navodi da se radi o kaznenom djelu. Russell smatra da je termin femicid dovoljno jasan da se može izdvojiti iz kategorije ubojstava kao takvih pa uvodi pojam *non-femicidal* za one slučajeve u kojima je rod irelevantan (Russell,

¹ Understanding and addressing violence against women

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

1977). Znanstveni članak autorice Karen Stout pod nazivom „Intimate Femicide: An Ecological Analysis“ iz 1992. godine, prvi je članak eksplicitno posvećen femicidu te istražuje „čimbenike unutar ekoloških okruženja koji mogu biti povezani s ubojstvom žena od strane muških intimnih partnera“ (Stout, 1992:29). Ekološki okvir dopušta mogućnost spajanja feminističkih svjetonazora s tradicionalnijim modelima o ubojstvima i drugim oblicima nasilja. Stout smatra da njezina studija pruža temelj na kojem se buduće studije mogu graditi, budući da je „jasno imenovan i identificiran intimni femicid kao društveni problem koji zaslužuje pažnju i djelovanje“ (Stout, 1992:43). Vrlo je zanimljivo primijetiti da, iako Stout izjednačava femicid s ubojstvom žena od strane muških intimnih partnera, nikada ne definira femicid eksplicitno, niti pridaje priznanje definicijama koje su ranije bile dostupne u znanstvenoj literaturi.

Neki autori tvrde kako femicid uključuje svako ubojstvo čija je žrtva žena, bez obzira na spol počinitelja ili njihove motivacije. Femicid je najekstremnija manifestacija zlostavljanja i nasilja od muškaraca do žena. Javlja se kao posljedica bilo koje vrste rodnog nasilja, poput fizičkih napada, silovanja, prisilnog majčinstva ili sakaćenja genitalija. Motivacija za zločin jedna je od glavnih osobnosti femicida u odnosu na druge vrste ubojstava. Prema Diani Russell, neke od glavnih motivacija za ta ubojstva su: bijes, mržnja, ljubomora i potraga za užitkom (Russell, 2008). Ostale varijable koje Russell (2008) smatra relevantnima su mizogonija, osjećaj rodne superiornosti i poimanje žene kao posjeda dok se te varijable prenose kulturološki i favoriziraju nasilje muškaraca prema ženama.

Russell je svojim radom imala za cilj mobilizirati feministe/kinje i pokrenuti kampanje koje bi podizale svijest o ovim zločinima i radile pritisak na institucije vlasti da se počinitelje femicida kažnjava propisno, uključujući duže zatvorske kazne. Dok se obrasci u nasilju intimnog partnera razlikuju, femicid odražava specifičnost nasilja nad ženama u njegovom najakutnijem obliku. To je kulminatna faza nasilja i fatalni rezultat nasilnog okruženja. Istraživači se slažu da femicid ne postoji bez povijesnih epizoda u kojima su žrtve izložene stalnom zlostavljanju i dugotrajnom nasilju. Ne manje od 50% intimnih femicida karakterizira povijest obiteljskog nasilja (Corradi i dr., 2016). Jedan od razloga zašto se intimo nasilje partnera ne raspravlja uvijek uz femicid je taj što koncept podrazumijeva široku lepezu situacija uključujući, ali ne ograničavajući se na fizičko nasilje. Također, odnosi se na svako ponašanje unutar intimnog odnosa koje uzrokuje fizičke, psihičke ili seksualne ozljede². Čini se kako su feministkinje još

² Understanding and addressing violence against women
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

1970-ih upozoravale na činjenicu koje se danas u modernom društvu zanemaruje, ukazujući na važnost definiranja precizne terminologije zločina.

2.2 Teorijski pravci i vrste femicida

Tijekom povijesti javljali su se različiti pristupi analizi teorijskim pravcima i pristupima objašnjenja femicida. Skupina autora na čelu s Consuelom Corradim, u članku „Theories of femicide and their significance for social research“ (2016), analizira pet najvažnijih teorijskih pravaca kojima objašnjava femicid: feministički, sociološki, kriminološki, pristup istraživanju ljudskih prava i dekolonijalnost. U središtu analize feminističkog pristupa nalazi se pojam patrijarhata čije je temeljno načelo moć. Okruženje u kojem nasilje proizlazi kao rezultat nejednake raspodjele moći u kojem dominiraju muškarci u konačnici je smrtonosno za žene. Teoretičari feminističkog pristupa svoje uporište utemeljuju na čvrstim činjenicama koje čine stope nasilja nad ženama, silovanja i femicida jednako kao i nejednakosti na tržištu rada. Slabost ovog pristupa predstavlja mjerenje femicida, odnosno definiranje pojma i utvrđivanje motiva ubojstva.

Sociološki pristup detaljno analizira „empirijske dokaze ubijanja žena“ (Corradi i dr., 2016:6). Cilj ovom pristupu je „identificirati kontekste, vrste slučajeva, profile počinitelja i incidente ubojstva u kojima rodni odnosi imaju važnu ulogu, ali nisu jedino objašnjenje“ (Corradi i dr., 2016:6). Glavno načelo sociološkog pristupa ukazuje da do ubojstava, kako žena tako i muškaraca, dolazi u različitim društvenim okolnostima od strane različitih počinitelja pa mu je cilj utvrditi ponavljajuće obrasce i identificirati rizike nasilja kako bi se spriječili pokušaji femicida u budućnosti. Nakon 2000-ih godina razvija se kriminološki pristup koji femicid identificira u okviru određenih detalja poput godina, rase i državljanstva. Pristup istraživanju ljudskih prava javlja se „nakon 1993. kada je Opća skupština UN-a potvrdila kako je nasilje nad ženama forma povrede prava i temeljnih sloboda žene“ (Corradi i dr., 2016:7). Posljednje, femicid prema dekolonijalnosti se promatra posebno u kontekstu zemalja Bliskog istoka i Sjeverne Afrike (MENA) te u vezi sa zločinima iz obiteljske časti. Dekolonijalni pristup femicidu zagovarali su istraživači poput Shalhoub-Kevorkian koja u svom radu tvrdi da sustav kaznenog pravosuđa i vanjski sociokulturni kontekst u zemljama MENA doprinose oslobađanju počinitelja femicida. Istovremeno, žene žrtve su često okrivljene za kaznena djela, a diskriminirajuća pravna praksa otkriva namjerna pogrešna tumačenja dokaza i oslobađanje

počinitelja od krivnje. Naposljetku, autori zaključuju da je „riječ o složenom društvenom fenomenu, koji zahtijeva makro, mezo i mikro teorije, kao i višestruka objašnjenja, osjetljiva na društveno-povijesne kontekste i strukture interakcije među pojedincima“ (Corradi i dr., 2016:8). Kao i samoubojstvo, femicid se mora definirati i analizirati prema vrsti. Uključuje takozvane femicide časti, odabir spola prije rođenja, femicide u braku zbog miraza i niz drugih manifestacija ekstremnog nasilja koje kulminiraju smrću žene.

Russell u suradnji s Robertom Harmes u antologiji „Femicide in Global Perspective“, uključuje detaljna poglavlja o povijesti femicida, kako je to bilo definirano tijekom vremena uz tipologije različitih vrsta femicida. Prema modeliranoj verziji Desmond Ellisa i Waltera DeKeserdyja, Russell razlikuje „nekoliko vrsta femicida ovisno o karakteru odnosa ubojice i žrtve ubojstva“ (Russell, 2008:29). Time navodi sljedeće vrste femicida. Femicid u slučaju odnosa intimnih partnera, npr. sadašnji/bivši suprug, ljubavnik/seksualni partner, sadašnji/bivši dečko. Familijarni femicid u kojem je izvršitelj otac/očuh, brat, ujak, djed, odnosno članovi uže i šire obitelji. Zatim, femicid od strane drugih poznatih izvršitelja zločina (muški obiteljski prijatelji, muške figure autoriteta poput učitelja ili kolega na poslu) te posljednje, izvršitelji femicida nepoznati žrtvi ubojstva (Mihelić, 2019). Dakle, počinitelj intimnog femicida može biti sadašnji/bivši partner što uključuje partnera, supruga i izvanbračnog supruga koji je sa žrtvom imao nasilan odnos iz kojeg je ona pokušala pobjeći. Motivi neintimnog femicida su brojni, a počinitelji su obiteljski neintimni rođaci. Česta su ubojstva u ime časti zbog krutog shvaćanja obitelji žrtve da je prekršila patrijarhalne norme, primjerice odbijanjem dogovorenog braka ili sumnje u njezine predbračne/izvanbračne spolne odnose. Također, ubojstva iz časti se javljaju i u slučaju silovanja.

Russell navodi kako se „većina dosadašnjih istraživanja u SAD-u odnosila na femicid u slučaju odnosa intimnih partnera, kojeg mnogi istražitelji nazivaju intimnim femicidom“ (Russell, 2008:29). Nadalje, govori o većem broju vrsta femicida koja se mogu javiti, poput masovnih, serijskih i rasističkih femicida, femicida uz silovanje, femicida od strane poznanika ili ljubavnika. Nadalje, femicid povezan s drogom, zločinima časti, *lesbiphobic* femicid, incestualan te femicid povezan sa seksualnim iskorištavanjem djece (Mihelić, 2019). Prema članku „Femicide in Croatia in the 21st century“ autori navedenoj podjeli dodaju još „ubojstva za vrijeme oružanih sukoba kada su žene izložene svim vrstama fizičkog, psihičkog i seksualnog nasilja od svih strana uključenih u sukob, a s ciljem dehumanizacije žena i djevojčica“ (Asančaić i dr., 2015:78). Dalje spominju žensko čedomorstvo gdje se izaziva smrt dojenčadi. Postoji kontinuitet femicida u rasponu od seksističkih ubojstava jedan na jedan, npr.

da muškarac ubije svoju ženu jer ga ona planira ostaviti, da jedan ili više muškaraca ubije grupu žena zbog, primjerice, odbijanja da nose ispravnu odjeću u javnosti. Na drugom kraju kontinuuma, nalaze se masovni femicidi kada preferiranje muške djece rezultira ubijanjem ili smrću zbog zanemarivanja milijuna ženskih beba i djevojčica, primjerice u Indiji i Kini.

2.3 Femicid u međunarodnim dokumentima i društvenim normama

Nasilje nad ženama dobiva sve veću međunarodnu pozornost, međutim femicid kao jedna od njegovih ekstremnih manifestacija još uvijek ne nailazi na dovoljnu međunarodnu pozornost i razumijevanje. Nasilje nad ženama rezultat je podređenog položaja koji žene zauzimaju u društvu, a ta je podređenost kulturna ostavština tradicionalne obitelji. Takva uređenost društva čini prepreku u postizanju ravnopravnosti, ljudskih prava i fundamentalne slobode žena. Opća skupština Ujedinjenih Naroda 17. prosinca 1999. godine usvojila je „Rezoluciju 54/134“ kojom se 25. studeni određuje kao Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Jedan od prioriteta međunarodne zajednice je uklanjanje i borba protiv nasilja nad ženama pa su temeljem toga nastali brojni službeni dokumenti koje provode razne međunarodne agencije diljem svijeta.

Temeljni međunarodno-pravni instrument za zaštitu žena je „Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena“ (CEDAW) usvojena 1979. godine. Konvencija predstavlja rodno specifičan instrument čiji je cilj postizanje pune rodne jednakosti žena i muškaraca. Uz posebne pozitivne mjere, Konvencija sadrži i obvezu mijenjanja rodnih stereotipa pa se Člankom 5. Konvencije države članice obvezuju na promjene „nastojeći ukloniti predrasude i običajne i sve ostale prakse koje su zasnovane na ideji podložnosti ili superiornosti bilo kojega spola ili na stereotipnim ulogama žena i muškaraca“ (Filipović-Hadžiabdić, 2006:104). UN je 1993. godine donio „Deklaraciju o uklanjanju nasilja nad ženama“ koja nasilje nad ženama definira kao „bilo koji čin rodno uvjetovanog nasilja koji kao definirani ili mogući rezultat ima fizičku, seksualnu ili psihičku povredu ili patnju žena, uključujući i prijetnje takvim djelima, iznudu ili arbitrarno lišavanje slobode, bilo da se spomenuto nasilje događa u privatnoj ili javnoj sferi“³. Osnovana su dva specijalizirana UN-ova predstavništva za žene, UNIFEM (*United Nations Development Fund for Women*) 1976. godine i INSTRAW (*International Research and Training Institute for*

³ Declaration on the Elimination of Violence against Women, UNGA Res 48/104, 20 December 1993.
<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

the Advancement of Women) 1979. godine. UN-ov Odbor za uklanjanje diskriminacije žena 1992. prihvaća „Opću preporuku br. 19“⁴ koja nasilje nad ženama adresira kao jedan od oblika diskriminacije, a koji predstavlja prepreku u postizanju punih prava i sloboda ravnopravnih s muškarcima. Međunarodni pravni instrumenti, poput „Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena“ (CEDAW) koja je postala dominantni instrument u borbi protiv kršenja prava žena i diskriminacije žena kao i „Deklaracija Opće skupštine UN-a o eliminaciji nasilja nad ženama“ (DEVAW), prepoznaju nasilje nad ženama kao rezultat nejednakosti između žena i muškaraca.

Nakon ovih dokumenata slijedila su tri regionalna ugovora: „Međuamerička konvencija o sprječavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja protiv žena“ (1994., Belém do Pará); „Protokol Afričke povelje o ljudskim pravima“ i „Prava naroda o pravima žena u Africi“, usvojena 2003. od strane Afričke unije te „Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“ koju je 11. svibnja 2011. godine u Istanbulu usvojio Odbor ministara Vijeća Europe. Ono predstavlja prvi pravno obvezujući dokument u Europi čiji je cilj iskorijeniti nasilje nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje i davanje definicije nasilja nad ženama kao „kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije žena“⁵. Konvencija se temelji na percepciji da je nasilje nad ženama rezultat rodno utemeljenih čimbenika pa u skladu s tim se javljaju *de jure* i *de facto* ravnopravnosti između žena i muškaraca, a koje imaju ključnu ulogu u prevenciji nasilja. U svojim odredbama sadrži definiciju roda kao društveno konstruiranog fenomena što znači da društvo određuje koje su uloge i atributi dodijeljeni ženama i muškarcima po rođenju.

Za razliku od ostalih vrsta ubojstava, femicidi se obično javljaju u kući kao rezultat rodno uvjetovanog nasilja te su kategorizirani unutar zločina iz mržnje. Posljednjih godina korištenje oznake femicid postalo je konsenzus, iako je *femicid* karakterističan u području španjolskog govornog područja. Marcela Lagarde (2006) u „Uvodu“ u španjolsku verziju Radford i Russell upućuje na *femicidio* u globalnoj perspektivi. Poveznica oba naziva je rodni karakter istog. Dok je izraz femicid već bio prisutan u Sjevernoj Americi, prvo spominjanje femicida u Europskom parlamentu bilo je tek 2006. godine tijekom rasprave o feminidizmu u Meksiku i Gvatemali (Campbell i Runyan, 1998). Europski parlament je 2007. usvojio rezoluciju o

⁴ Opća preporuka CEDAW Odbora CEDAW Br. 19, 1990, on violence against women, <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/comments.htm>

⁵ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence <https://rm.coe.int/168008482e>

Meksiku i Srednjoj Americi, obvezujući se na borbu protiv ubojstva žena, koje se još uvijek nazivaju *femicidima* (Dimitrijević i dr., 2015). Prema izvješću UN-ovog populacijskog fonda (UNFPA) iz 2000. godine⁶, oko 5 000 žena svake godine je ubijeno iz jednog razloga, pitanja časti. No, taj podatak dakako predstavlja tek mali dio statistike. Važno je naglasiti da broj sudskih predmeta nije reprezentativan za stvarnu statistiku. „Problem u kulturi nekažnjavanja zločina nasilja i ubojstva žena počiva na dominantnim kulturnim i društvenim obrascima te se isto tako prenosi i na pravni sustav u kojem takvi zločini ne podilaze pravnim sankcijama i progonu“ (Mihelić, 2019:7). Ono što je također važno i želi se istaknuti je činjenica da učinkovita prevencija nasilja nad ženama i nasilja u obitelji zahtijeva veću angažiranost države po pitanju rodne ravnopravnosti duboko ukorijenjene u društvo, s ciljem njezina poboljšanja.

Svijest o femicidu kao rodno utemeljenim ubojstvima s posebnom dinamikom, noviji je pojam u većini zemalja dok ga u svojim zakonima prepoznaju tek neke države Latinske Amerike. Na primjer, kao posebno kazneno djelo Meksiko je uvrstio femicid, međutim to je dovelo do problema u dokazivanju fenomena budući da je motiv tog kaznenog djela mržnja prema žrtvi zato što je žena. Iako su već su 2020. godine u Meksiku odobrene strože kazne za femicid u trajanju 45-65 godina zatvora, donesene odredbe i kazne nisu dovele do većih stopa osuda ili smanjenja ovih zločina. Upravo je Latinska Amerika regija koja je najčešće povezana s konotacijama o raširenosti femicida, s obzirom da su tamo femicidi masovni i česti. Ipak, prema podacima UNODC-a i dalje ne postoji značajno smanjenje stope ubojstva žena i djevojaka koja su rezultat rodni stereotipa.

S druge strane, nijedna država članica Europske unije nije definirala pojam femicida u svom zakonodavstvu iako je Europska unija uvrstila pojam femicida u neke svoje ključne dokumente poput „Akcijanskog plana za rodnu ravnopravnost za razdoblje od 2021. do 2025. godine“. Prema studiji *Gender Analysis of Violent Deaths*⁷ iz 2016. godine, Slovenija, Novi Zeland, Švicarska i Austrija čine prve četiri „zemlje s visokim prihodom u kojima je stopa ubojstva žena veća od ili jednaka stopi ubojstva muškaraca“ (indeks.hr). Njemačka i Hong Kong dijele peto mjesto. Iako UNODC-u femicidi čine mali postotak svih ubojstva, globalni trend je i dalje uznemirujući. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, većinu slučajeva femicida počinili su partneri ili bivši partneri i njemu obično prethodi kontinuirano zlostavljanje,

⁶ UNFPA Annual Report 2000

https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/annual_report00_eng.pdf

⁷ A Gendered Analysis of Violent Deaths

<https://www.smallarmssurvey.org/sites/default/files/resources/SAS-Research-Note-63.pdf>

prijetnje, zastrašivanja, seksualno nasilje te situacije u kojima žene imaju manje moći i resursa od svog partnera⁸. Feminističke analize nasilja nad ženama usredotočuju se na odnos manifestacije sustava muške dominacije koji je bio prisutan povijesno u različitim kulturama te onih snaga koje ograničavaju pristup ženama resursima zaštite. Klasifikacija nasilja nad ženama od strane UN-a kao kršenja ljudskih prava, predstavljala je revolucionarni korak unaprijed. Ono državama članicama nameće odgovornost prevencije, suzbijanja i kažnjavanja djela nasilja. Ova klasifikacija države članice drži odgovornima u slučaju da se ne pridržavaju nametnutih zakonski obvezujućih pravila. Nasilje nad ženama time izlazi iz diskrecije i postaje zakonski zaštićeno pravo.

Europski parlament poziva države članice da u svojim pitanjima pažnju obrate na rodno uvjetovano nasilje, a pritom naglašava važnost analize podataka i izvješćivanja o svim oblicima rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji. Javni odgovori EU-a u pogledu problema nasilja nad ženama traže od država članica uspostavu sigurnih i efikasnih sustava pomoći žrtvama u formi dežurnih linija, digitalnih platformi, mreža ljekarni, mreža podrške nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva⁹. Sve to s ciljem osiguranja koordiniranog pristupa službi podrške žrtvama te dostupnosti i raspoloživosti navedenih mjera svim ženama i djevojčicama žrtvama rodnog nasilja i nasilja u obitelji. EU u svom planu podrazumijeva razmjenu nacionalnih inovacija i praksi za promicanje učinkovitih metoda u borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja. Prema preporukama Europskog parlamenta, Europska komisija bi trebala preuzeti odgovornost razvijanja protokola Europske unije o nasilju nad ženama u kriznim i izvanrednim situacijama koji bi uključivao ključne usluge zaštite žrtava kroz koordiniran pristup vlada i javnih službi te sustava pomoći i privatnog sektora¹⁰. Obveza Komisije je i provedba istraživanja o rodno uvjetovanom nasilju u EU čiji će rezultati biti predstavljeni 2023. godine. Mjere usmjerene protiv rodno uvjetovanog nasilja također se sastoje u primjeni rodno osviještene politike te osiguranju učinkovite i pristupačne medicinske i psihološke podrške žrtvama rodno uvjetovanog nasilja¹¹. Potrebna je konstanta na razini Europske unije u obrani

⁸ IUS-INFO.hr

<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/49552>

⁹ Rezolucija Europskog parlamenta od 21. siječnja 2021. o rodnoj perspektivi tijekom i poslije razdoblja krize uzrokovane bolešću COVID-19 (2020/2121(INI))

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0024_HR.html

¹⁰ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0024_HR.html

¹¹ Rezolucija Europskog parlamenta od 21. siječnja 2021. o rodnoj perspektivi tijekom i poslije razdoblja krize uzrokovane bolešću COVID-19 (2020/2121(INI))

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0024_HR.html

vrijednosti i osiguravanju sredstava za provođenje rodno usmjerenih mjera, između ostalog u programima i instrumentima poput *Next Generation EU* ili *VFO-a za razdoblje 2021.–2027. godine* te u skladu s dvostrukim pristupom Strategije za rodnu ravnopravnost. Procjena i upravljanje rizikom s ciljem prevencije nasilja integrirani su u zakonodavni i politički okvir UN-a, Vijeća Europe i EU-a. Povećanje stope nasilja nad ženama rezultiralo je donošenjem različitih međunarodnih akata da se nacionalnim vladama pokaže da krizne situacije poput pandemije COVID-19 nisu obustavile provedbu obveza međunarodnih standarda koje je država ratificirala. Europska unija je usvojila „Direktivu 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, podršku i zaštitu žrtava krivičnih djela“ čiji je osnovni cilj „baviti se potrebama žrtve na individualan način, na osnovu pojedinačne procjene i ciljanog i participativnog pristupa u pružanju informacija, podrške, zaštite i proceduralnih prava“¹².

Širenje fokusa s individualnog počinitelja i žrtve ili odnosa u obitelji na promatranje nasilja nad ženama kao oblika uspostavljanja nadmoći i kontrole, zasluga je djelovanja feminističke perspektive u istraživanjima rodnog nasilja (Russo i Pirlot, 2006). Nasilje nad ženama najteži je oblik ugrožavanja temeljnih ljudskih prava. Unatoč poražavajućim statistikama, stanje diljem svijeta je u stvarnosti još gore, uzevši u obzir da velik broj nasilja ostane neregistriran ili države ne prijavljuju spolne razlike u statistici ubojstava. Istraživanje koje je provela Agencija Europske unije za temeljna prava, uključuje intervjue s 42 000 žena u 28 država članica Europske unije te donosi rezultate prema kojima je jedna od pet žena doživjela fizičko nasilje i/ili seksualno nasilje od strane sadašnjeg ili prethodnog partnera, dok je samo 14% prijavljenih slučajeva femicida (FRA, 2014). Prvu paneuropsku koaliciju o femicidima je uspostavila A COST Action IS1206¹³ i uključila istraživače koji fenomen proučavaju na nacionalnim razinama, s ciljem zadržavanja jasnoće istraživanja te poboljšavanja politika za sprječavanje femicida. U razdoblju od 2013. do 2017. godine projektu COST se pridružilo 30 europskih zemalja pod nazivom *Femicid diljem Europe*. Svojim programom se fokusira na žrtve, a osmišljen je s ciljem da bi učinio žene sigurnijima. Unatoč značajnim posljedicama nasilja nad ženama, akteri politika u mnogim državama članicama Europske unije nemaju osnovne podatke utemeljene na sveobuhvatnim dokazima pa ne mogu u cijelosti proučiti razmjer i prirodu ovog društvenog problema (FRA, 2014).

¹² Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:EN:PDF>

¹³ IS1206 - Femicide across Europe
<https://www.cost.eu/actions/IS1206/>

3. STUDIJE SLUČAJA

3.1 Femicid u Francuskoj

Prvi slučaj izabran za analizu fenomena femicida u kontekstu pravnih i institucionalnih mehanizama zaštite je Francuska. Slučaj se nametnuo kao prvi s obzirom da je Francuska jedna od dvije vodeće zemlje Europske unije po stopi femicida. Ovo pitanje posebnu pažnju dobiva otkako je predsjednik Emmanuel Macron, potaknut visokim brojkama koje Francuska bilježi na godišnjoj razini, počeo koristiti pojam femicid. Kao što teorijski dio nalaže, nasilje nad ženama se i dalje smatra kontroverznim pitanjem pa samim time i pitanje femicida. Ovaj dio rada strukturiran je na način da se uvodnim dijelom poglavlja prikaže koje to politike i zakone Francuska njeguje u borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja, fokusirajući se na razdoblje od posljednjih deset godina. Bitno je napomenuti kako se ovdje javlja moguće ograničenje istraživanja u vidu toga što je femicid vrlo kompleksan fenomen dok istovremeno nije lako mjeriti i ocjenjivati implementaciju politika i zakona.

3.1.1 Politika borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja

Kazneno pravo predstavlja jedno od najosjetljivijih područja nacionalnog zakonodavstva. To se podjednako odnosi na osobe protiv koji se vodi kazneni postupak te na nacionalne države koje zakonsko uređenje žele zadržati pod svojom kontrolom. Međutim, neupitna je važnost utjecaja Europske unije i Vijeća Europe na razvoj nacionalnog kazneno-pravnog okvira. Govoreći o francuskoj sudskoj praksi i francuskom zakonodavstvu, treba razmotriti područje primjene kazneno-pravne odgovornosti. Tijekom protekla dva desetljeća, francuski kazneni postupak prolazi kroz značajne reforme. Nastoje se osigurati učinkovitiji kazneni postupak, jačanje uloge državnog odvjetništva te jamstva pravičnog postupka pod utjecajem prakse Europskog suda za ljudska prava (Karas, 2010). „Transformacija francuskog kaznenog postupka mješovitog tipa u novi model postupka rezultirala je odbacivanjem nekih tradicionalnih kazneno-procesno-pravnih instituta, a francuski kazneni postupak sve više nalikuje idealnom modelu suvremenog europskog kaznenog postupka“ (Karas, 2010:109). Francuska vlada je početkom 2009. godine najavila značajnu reformu kaznenog postupka koja bi obuhvatila „ukidanje institucije istražnog suca i prijenos značajnih istražnih ovlasti na državno odvjetništvo (*ministère public*), s time da bi sudac istrage kao nova figura nadzirao

odvijanje istrage, no ne bi njome upravljao“ (Karas, 2010:120). Francuska je stranka ili potpisnica brojnih međunarodnih pravnih instrumenata Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe koji s nacionalnim zakonodavstvom predstavljaju francuski pravni okvir iz područja zaštite žrtava nasilja u obitelji i nasilja nad ženama. Kao potpisnica određenog međunarodnog ugovora, država ima obavezu poštivati, štiti i ispunjavati temeljna prava koja se nalaze u predmetnom ugovoru. Od međunarodnih dokumenata treba spomenuti ratifikaciju CEDAW-a 1983. godine čije Opće preporuke br. 19 preporučuju državama da u svoja izvješća uključe informacije o nasilju i o poduzetim mjerama za njegovo uklanjanje. Nadalje, „Deklaracija o ukidanju svih oblika nasilja nad ženama“ iz 1993. godine, „Rezolucija Opće skupštine Ujedinjenih Naroda 54/134“ iz 1999. godine, „Preporuka Rec (2002)5 Komiteta ministara Vijeća Europe državama članicama o zaštiti žena od nasilja“ usvojena 2002. godine i usmjerena na prevenciju nasilja i zaštitu žrtava, koja ujedno pokriva sve oblike nasilja na temelju spolne diskriminacije, te „Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“ koju je Francuska ratificirala 04. srpnja 2014. godine.

Francuska je donijela niz zakona¹⁴ usmjerenih na borbu protiv nasilja nad ženama i rodno uvjetovanog nasilja. Izuzev odredbi koje se odnose na običaje, ranije nisu postojali zakoni koji se direktno bave pitanjem nasilja nad ženama pa je ta problematika rješavana u okviru općih odredbi iz domene napada i zlostavljanja. „Uredbom br. 2013-07“ iz 2013. godine osnovana je Međuresorna komisija za zaštitu žena od nasilja i borbu protiv trgovine ljudima (MIPROF). Glavna zadaća ove međuresorne strukture je prikupljanje, analiza i distribucija informacija i podataka iz sfere nasilja nad ženama. Zatim, promicanje koordinacije javnih i privatnih aktera koji sudjeluju u borbi nasilja nad ženama te definiranje plana kojim bi se kroz suradnju s nadležnim ministarstvima i akterima podizala svijest o nasilju nad ženama. Godinu kasnije, „Zakon br. 2014-873“ o stvarnoj jednakosti između žena i muškaraca, naglašava registraciju obveze kontinuiranog usavršavanja stručnjaka uz strogo ograničavanje kaznenog posredovanja. „Zakonom br. 2015-993“ iz 2015. godine, transponirana je *Europska direktiva o žrtvama br. 2012/29/EU* uvođenjem Članka 10-5 u *Zakonik o kaznenom postupku o personaliziranoj procjeni žrtava*, kako bi se utvrdilo jesu li im potrebne posebne mjere zaštite tijekom kaznenog postupka. Prvi stup Velikog uzroka petogodišnjeg mandata za ravnopravnost žena i muškaraca predstavlja borba protiv svakog seksističkog i seksualnog nasilja. Među konkretnim koracima

¹⁴ Gouvernement.fr

<https://arretionslesviolences.gouv.fr/l-etat-vous-protège/politique-de-lutte-contre-les-violences-faites-au-femmes>

kao rezultat istog treba spomenuti napredak zakonodavnog okvira koji jača zaštitu žrtava i sankcioniranje počinitelja, širenje znanja o nasilju nad ženama i fenomenu femicida kroz studije poput VIRAGE istraživanja provedenog u tri prekomorska departmana (Guadeloupe, Martinique i Reunion) te teritorijalna partnerstva kao dio strategije za prevenciju i borbu protiv rodno uvjetovanog i seksualnog nasilja. S ciljem napretka u kažnjavanju počinitelja, francuska vlada je 2018. godine donijela „Zakon br. 2018-703“ kojim precizira elemente kaznenog zakona u kojem stoji da „moralno ograničenje ili iznenađenje karakterizira zlouporaba ranjivosti žrtve koja nema potrebnu razlučivost za ta djela“.

„Nacionalni akcijski plan za iskorjenjivanje sakaćenja ženskih genitalija iz 2019. godine“¹⁵ dio je borbe protiv nasilja nad ženama. Cilj plana je otkrivanje rizika, edukacija i osposobljavanje stručnjaka te senzibiliziranje društva po pitanju ovog čina. Francuska je aktivno uključena u holistički pristup borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja te nastoji postići ulogu idealne države kroz provedbu konkretnih i učinkovitih politika. Provedene su reforme pravosuđa kojim se pojednostavljaju i jačaju kazneni postupci, a čime bi se trebao poboljšati postojeći sustav. Stopa femicida u Francuskoj kreće se između 120 i 150 smrtnih slučajeva godišnje.

U tom kontekstu, u suradnji Državnog tajništva nadležnog za ravnopravnost žena i muškaraca i premijera, u rujnu 2019. godine pokrenut je plan „Grenelle za borbu protiv obiteljskog nasilja“¹⁶. Planom je izdan set prijedloga za unaprjeđenje akcija za sprječavanje i borbu protiv takvog nasilja. Također, radi se i na transformaciji profesionalne prakse oslanjajući se na širok raspon operativnih alata prilagođenih zaštiti žrtava i njihove djece. Najavljene mjere uključuju pružanje 1000 novih skloništa za žrtve nasilja i proširenje uporabe elektroničkih narukvica koje sprječavaju počinitelje da dođu do svojih žrtava. Javno djelovanje ovog tipa ima svrhu identificirati napredak u provedbi preventivnih akcija, borbe i transformacije profesionalne prakse uz mogućnost korištenja niza operativnih alata prilagođenih za zaštitu žrtava i njihove djece. Već nakon dva mjeseca, Grenelle je mobilizirana na nacionalnoj razini uključivši članove Vlade, stručnjake, građane, udruge, institucije i mnoge druge aktere. 11 specifičnih radnih skupina održalo je 180 događanja diljem Francuske na teme: obiteljsko nasilje, obrazovanje i

¹⁵ Plan national d'action visant à éradiquer les mutilations sexuelles féminines

https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/wp-content/uploads/2020/02/Mutilations-sexuelles-feminines_2019_plan-national.pdf

¹⁶Grenelle de lutte contre les violences conjugales

<https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/egalite-entre-les-femmes-et-les-hommes/prevention-et-lutte-contre-les-violences-sexistes-et-sexuelles/>

prevencija, smještaj, psihičko nasilje i utjecaj, ekonomsko nasilje, zdravlje, svijet rada, invalidnost, prekomorska područja, pravda te prihvata u policijskim postajama. Temeljem formuliranih prijedloga sastavljena je „Nacionalna strategija za borbu protiv nasilja u obitelji“¹⁷ u studenom 2019. godine, artikulirana oko 3 cilja organiziranih u 46 mjera. Ciljevi Strategije su prevencija, zaštita i kažnjavanje. Neke od ovih mjera su već operacionalizirane ili se nalaze u procesu implementacije poput izrade i distribucije alata za procjenu opasnosti policiji te implementacija sustava za lakše podnošenje pritužbi žrtvama nasilja u bolnici.

Naposljetku, rad Grenelle rezultirao je donošenjem „Gouffier-Cha zakona“¹⁸ u siječnju 2020. godine usmjerenog na zaštitu žrtava obiteljskog nasilja. Jednoglasno je potvrđen prijedlog zakona prema kojem će psihičko nasilje postati kazneno djelo koje, iako je teško definirati i dokazati, predstavlja preventivnu mjeru jer psihičko najčešće prethodi fizičkom nasilju. Ono na čemu Francuska inzistira u svojim politikama je širenje kulture jednakosti od najranije dobi, smanjenje nejednakosti u plaćama i promicanje boljeg života, prevencija i borba protiv svih oblika seksističkog i seksualnog nasilja te promicanje pariteta u svim sferama društva.

3.1.2 Činjenice i brojke

U Francuskoj svakog trećeg dana život izgubi jedna žena kao žrtva bivšeg ili sadašnjeg supruga ili partnera. Nacionalni trendovi u rodno povezanim ubojstvima žena i djevojaka često su promjenjivi. Prema službenim podacima francuskog Ministarstva unutarnjih poslova, oko 213 tisuća žena svake godine je izloženo fizičkom, a ponekad i seksualnom nasilju partnera ili bivšeg partnera, što predstavlja oko 1% populacije žena u dobi 18-75 godina. Suočeni s ozbiljnošću i razmjerom fenomena nasilja nad ženama, sprječavanje i okončanje ciklusa nasilja ključno je pitanje javne socijalne, pravne i zdravstvene politike. U nastavku slijede statistički podaci UNODC-a o počinjenim ubojstvima u Francuskoj, za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

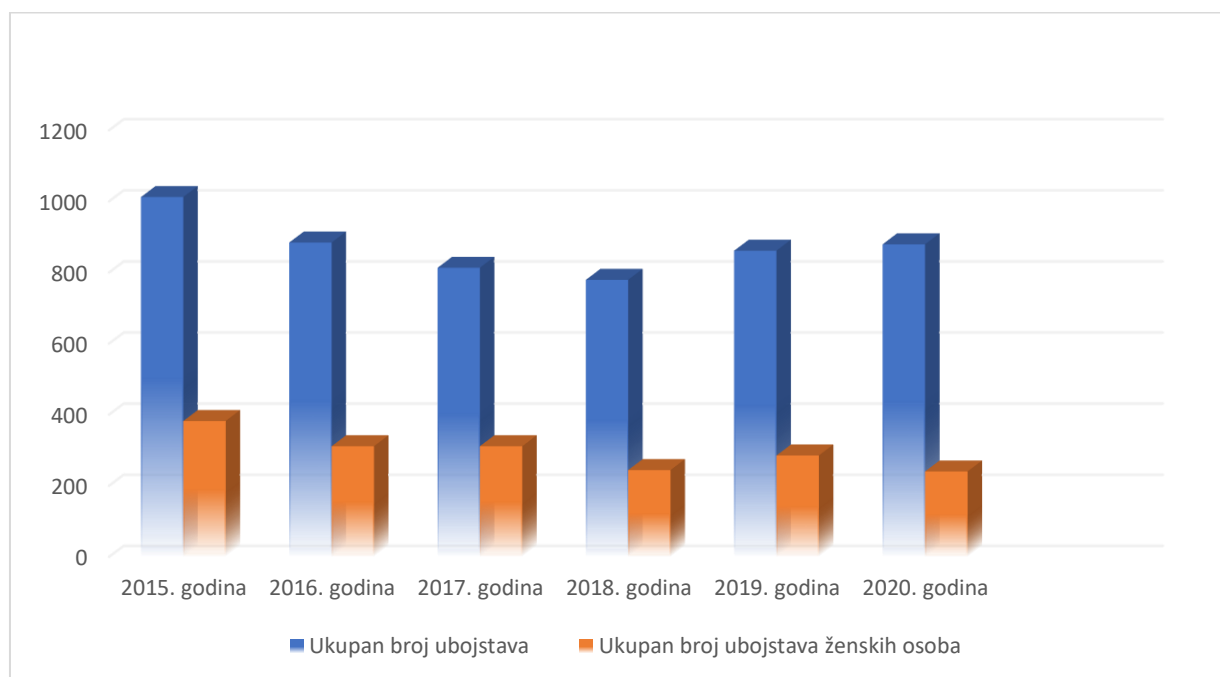
¹⁷ Grenelle de lutte contre les violences conjugales

<https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/egalite-entre-les-femmes-et-les-hommes/prevention-et-lutte-contre-les-violences-sexistes-et-sexuelles/>

¹⁸ Observatoire citoyen de l'activité parlementaire

<https://www.nosdeputes.fr/guillaume-gouffier-cha/documents/loi>

Grafikon 1: Počinjena ubojstva u Francuskoj

Izvor: UNODC¹⁹

Analiza podataka o kaznenim djelima u Francuskoj govori kako gotovo trećinu od ukupnog broja ubojstava u godini čine femicidi. Podaci UNODC-a za razdoblje od 2012. do 2014. godine navode samo ukupnu stopu ubojstava koja se tih godina kretala između 777-792 počinjenih ubojstava. Alarmantne brojke Francuska bilježi u 2015. godini s 1012 počinjenih ubojstava, dok su ubijene 382 žene. Od ukupnog broja koji čini 884 ubojstava, 2016. godine je stradalo 311 žena kao i sljedeće godine, kada je ukupna stopa ubojstava iznosila 813. 2018. godine zabilježeno je ukupno 779 ubojstava, kada je ubijeno 244 žena. Nadalje, ponovni blagi porast je zabilježen u 2019. godini gdje je, od ukupno 861 ubojstva, žrtava bilo 285 žena. U 2020. godini stradalo je 240 žena. Tijekom 2020. godine, francuska je žandamerija intervenirala čak 400 000 puta zbog prijave nasilja u obitelji što u prosjeku iznosi intervenciju svakih 45 minuta. Prvog dana 2022. godine, u Francuskoj su ubijene tri žene od strane bivših ili sadašnjih partnera (Jutarnji.hr). Na zapadu zemlje kraj Saumura, pronađeno je tijelo 28-godišnje vojnkinje izbodene na smrt. Uhićen je 21-godišnji vojnik. Na istoku Francuske pronađeno je tijelo 56-godišnjakinje koju je, usred svađe, usmratio suprug zabivši nož u prsa preminule žene. Treći

¹⁹ United Nations Office on Drugs and Crime
<https://dataunodc.un.org/victims-intentional-homicide-table>

nesretni slučaj koji je potresao Francusku, ubojstvo je 45-godišnjakinje u Nici pronađene zadavljene u prtljažniku automobila, koju je u nasilnoj svađi usmrtio bivši suprug (Jutarnji.hr). To je pokrenulo masovne prosvjede na ulicama Francuske. Prema podacima britanske udruge Femicide Census, procjenjuje se da je gotovo 60% stradalih žena prethodno prijavljivalo nasilje od strane partnera. Također se procjenjuje da je tijekom ove godine prijavljeno 220 000 slučajeva bračnog nasilja u Francuskoj, od kojih je samo u 379 slučajeva počiniteljima određeno nošenje elektroničke narukvice. Unatoč mjerama i zakonima na kojima Francuska radi, fenomen femicida još uvijek ostaje ukorijenjen u patrijarhalni odgoj. Međutim, podaci na službenim vladinim stranicama se bitno razlikuju od podataka UNODC-a. U priopćenju Vlade navodi se da su 90 žena ubili njihovi partneri ili bivši partneri u 2020. godini, što je ističu, značajan pad u odnosu na 146 žrtava femicida prethodne godine. U 2019. godini prema podacima francuskog Ministarstva pravosuđa, počinjena su 173 zločina, a ubijeno je 146 žena. Više od 200 000 žena svake je godine žrtve nasilja, a 2019. godine procjenjuje se da je svaka tri dana jednu ženu ubio njezin partner ili bivši partner. Naime, već tu je vidljiv jaz podataka koji se može objasniti neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva i međunarodnog pravnog okvira.

3.1.3 Rezultati borbe protiv rodnog nasilja

Od 46 mjera strukturiranih u „Grenelle protiv obiteljskog nasilja“ 2019. godine, 37 ih je djelotvorno dok ih je 9 u tijeku. Za njihovo praćenje Ministarstvo za ravnopravnost žena i muškaraca, različitosti i jednake mogućnosti okupilo je institucionalne partnere šest puta od stupanja na dužnost u srpnju 2020. godine. Diljem zemlje raspoređeni su različiti sustavi za zaštitu žena od intimnog nasilja s ciljem da ih se potakne da se ohrabre zatražiti pomoć. Postoje dnevni centri raspoređeni u nekoliko odjela koji jamče početni prihvati i pružanje pomoći žrtvama nasilja uz mogućnost upućivanja u druge institucije i državne strukture ukoliko to situacija zahtjeva. Također postoje prihvatni, prislušni i centri za usmjeravanje koji pružaju informacijsku, psihološku podršku i dugoročnu podršku. Lokalna koordinacija za žene žrtve nasilja provodi se kroz četrdesetak odjela kojima upravlja 60 referenata. Vlada podržava i druge lokalne urede i mehanizme kao što su Informacijski centri o pravima žena i obitelji (CIDFF) čija je glavna misija omogućiti ženama slobodan pristup informacijama o svim njihovim pravima. Provodi se sustav psihoterapeutske skrbi od 2017. godine kao dio međuresornog plana pomoći žrtvama. Organizira se mobilizacija komplementarnih razina pružanja skrbi za dobrobit skrbi

za žene pri čemu je važno koordinirati rad između organa za provođenje zakona i uprave bolnica i klinika u suradnji s regionalnim zdravstvenim agencijama, kako bi bolnice mogle dopustiti ženama da podnose pritužbu. Do danas je potpisano 88 sporazuma. Tijekom 2020. i 2021. godine stvoreno je novih 2000 smještajnih centara s ciljem njihova ukupna povećanja na 7800 smještaja do kraja 2022. godine. Od 2018. do 2020. godine, stvorena je i ojačana platforma Ministarstva unutarnjih poslova za prijavu slučajeva seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Time se žrtvama, svjedocima, ali i stručnjacima omogućuje 24-dnevni virtualni dijalog s policijskim službenicima ili žandarima posebno obučanim za borbu protiv seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Na besplatan, personaliziran i anonimnan način omogućuje se prikupljanje informacija i pokretanje intervencija po potrebi. Ministarstvo unutarnjih poslova također podržava nacionalne i lokalne inicijative udruživanja kao što je broj *Viol Femmes Informations* koji vodi Collectif Féministe Contre le Viol ili *Comment on s'aime* chat room udruge En Avant Tous posebno namijenjene mladima.

3.2 Femicid u Njemačkoj

Drugu studiju slučaja predstavlja Njemačka koja se nalazi ispred Francuske po stopi femicida na razini Europske unije. Ova studija slučaja će se promatrati po istim parametrima kao i slučaj Francuske. Određene društvene vrijednosti i norme utječu na poimanje nasilja kao opravdanog ili neopravdanog. To je povezano s određenim vrijednostima i tradicijom koje se s vremenom mijenja, a s time je povezan i razvoj odgovarajućih prava i zakona u nekoj zemlji. U Njemačkoj, kao suvremenom obliku društva, nasilje se može provoditi samo po nalogu države, isključivo ako ne postoji drugi način. Tu nije riječ o nasilju kao takvom, već o ovlaštenju izvršne vlasti ili policijskim mjerama. U svim drugim slučajevima nasilje je kažnjivo i dužnost je države smanjiti ga. Poput Francuske, Njemačka je također stranka ili potpisnica međunarodnih pravnih instrumenata Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe te kao potpisnica CEDAW-a, rodno utemeljeno nasilje proglasila je kažnjivim. Nasilje, bilo psihičko ili fizičko, u Njemačkoj je kažnjivo.

3.2.1 Problematika institucionalnog i društvenog konteksta

Obvezujući dokument koji kontrolira cijeli pravni poredak predstavlja „Grundgesetz“²⁰ (Temeljni zakon). Temeljni zakon njemački je Ustav te osigurava okvir za pravni sustav i vrijednosti Njemačke. U njemu su propisana osnovna prava, između kojih se ističe i ravnopravnost muškarca i žene. Svi moraju poštivati središnja načela političkog i pravnog poretka čiju osnovu čini njemački Ustav kao temeljni zakon. „Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen“²¹ (Zakon o građanskopravnoj zaštiti od djela nasilja i zamki - *GewSchG*) donesen je 2001. godine, a zadnji put izmijenjen je Člankom 2. Zakona u kolovozu 2021. godini. Zakon se sastoji od samo 4 članka: sudske mjere za zaštitu od nasilja i progona, dodjela zajedničkog stana, djelokrug, natjecanja te kaznene odredbe na kojima je najveća pažnja. Zakon o zaštiti od nasilja donesen je s ciljem poboljšanja sudske zaštite u slučaju nasilja i progona te da se olakša prijenos bračnog doma u slučaju odvajanja. Zakon kao dio sporednog kaznenog zakona, omogućava žrtvama obiteljskog nasilja da ostanu u svom domu dok donosi mjeru kojom se počinitelja protjeruje iz istog doma.

Berlinski *Zakon o općoj sigurnosti i redu* (ASOG) time predviđa hitnu policijsku mjeru za ovlaštenu deložaciju počinitelja te izdavanje zabrane od dva tjedna nakon obavijesti od strane žrtve. Također, na zahtjev žrtve građanski sudovi mogu izdati zabranu na dulje vrijeme, nakon ili neovisno o policijskoj zabrani. U slučaju tjelesne ozljede ili velike prijetnje, prema Članku 1. Zakona o zaštiti od nasilja, može se izreći zabrana ulaska u stan (Sachsse i dr., 2007). Dakle, u njemačkom sustavu je naglasak na građansko-pravnoj zaštiti. Primjeri iz prakse pokazuju kako u brojnim slučajevima žrtve tek nakon dugogodišnjeg sustavnog nasilja odlučuju prijaviti počinitelje. U tom su trenutku one najranjivije pa Njemačka prepoznaje taj trenutak gdje se ostavlja rok od 14 dana za suočavanje sa situacijom gdje ključnu ulogu imaju tijela gradske i regionalne uprave. Kako bi se žrtvu učinkovito zaštitilo od nasilja, tijela vlasti mogu odobriti posebne mjere za prevenciju ponovnog nasilja poput zabrane pristupa i naloga za udaljavanje. Nacionalne zaštitne mjere odobrene su temeljem građanskog, kaznenog i upravnog prava o čemu ovisi njihovo trajanje i opseg. Prije donošenja „Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji“, postojala je pravna nesigurnost pri rješavanju problema nasilja koja se mogla riješiti jedino preventivnom intervencijom putem Opće klauzule prema „Zakonu o policiji“. Svrha Zakona je

²⁰ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland

<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>

²¹ Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (Gewaltschutzgesetz - GewSchG)

<https://www.gesetze-im-internet.de/gewschg/BJNR351310001.html>

pružiti pravnu osnovu za zaštitne naloge obiteljskog suda u slučaju povreda tijela, zdravlja ili slobode osobe. Ukoliko počinitelj prekrši naloge za zaštitu od nasilja prema Članku 1. Zakona o zaštiti od nasilja, podliježe kaznenom progonu, u čijem se slučaju predviđa novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do dvije godine. Njemački izvršni zakon osmišljen je da žrtvama, odnosno podnositeljima zahtjeva, omogući brzo i jednostavno pružanje zaštitnih mjera. Njemački kazneni zakon („Strafgesetzbuch“)²² postoji više od 130 godina te sadrži najvažnije kaznene odredbe i predviđene kazne za počinjena djela.

S druge strane, postoje i posebne otegotne okolnosti. Primjerice, ukoliko je kazneno djelo počinjeno pod okolnostima koje su bliske razlozima za isključenje krivnje ili opravdanja ili je počinitelj pokajnički priznao i svojim svjedočenjem dao značajan doprinos utvrđivanju istine, može utjecati na smanjenje kazne. Njemačka je 2018. godine ratificirala „Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“ čime je postala 25. zemlja koja je ratificirala ovaj dokument. Konvencija gleda na femicid kao društveni problem pa Njemačka kroz nju traži zaštitu žrtava i predlaže mjere koje bi trebale biti ugrađene u njemački pravni sistem. Posljednjih godina su poboljšane neke odredbe kaznenih zakona. Osim toga, veliki razmjeri nasilja nad ženama su odraz i dalje postojeće neravnopravnosti između muškaraca i žena. Način na koji će državna tijela ispuniti svoju obavezu učinkovite zaštite u suštini je njihova odgovornost. Na nadležnim tijelima je da razvijaju mjere zaštite koje su nužne i sukladne jamčenju zaštite života.

3.2.2 Pogled kroz statistiku

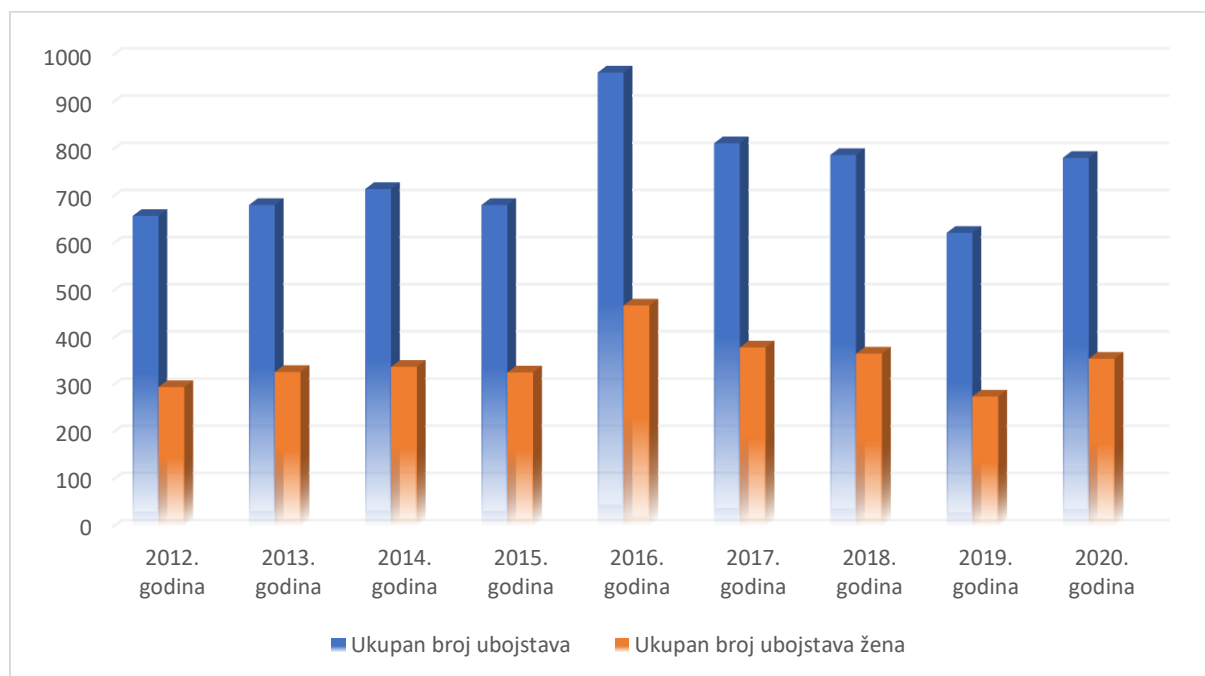
Istraživanje Agencije Europske unije za temeljna ljudska prava iz 2014. godine temeljem uzorka od oko 1500 žena pokazalo je kako je gotovo svaka četvrta žena u Njemačkoj, starija od 15 godina, bila žrtva tjelesnog, psihičkog ili spolnog nasilja od strane sadašnjeg ili bivšeg partnera ili pak druge osobe. Počinitelji nasilja su pretežito muškarci, a posljedice su u najgorem slučaju smrtni ishodi. Broj žrtava partnerskog nasilja je između 2013. i 2017. godine, s 121 000 porastao na nešto manje od 140 000. Tek 20% žrtava potraži pomoć, a razlog tome je što se žene krivi za takvo stanje čime im se nameće sram. Osuda društva samo dodatno udaljava od toga da žrtve o svojim problemima razgovaraju s organizacijama za zaštitu ili vlastima.

²² Strafgesetzbuch

<https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>

U nastavku slijede statistički podaci UNODC-a o počinjenim ubojstvima u Njemačkoj, za razdoblje od 2012. do 2020. godine.

Grafikon 2: Počinjena ubojstva u Njemačkoj

Izvor: UNODC²³

Analiza podataka o kaznenim djelima u Njemačkoj pokazuje da je Njemačka među vodećim državama po stopi femicida u svijetu. Podaci za 2012. godinu govore da je od ukupnog broja 659 ubojstava, smrtno stradalo 296 žena. U 2013. godini je ukupan broj ubojstava iznosio 682, dok je zabilježeno 328 ženskih žrtava. Godinu kasnije, od ukupno 716 ubojstava, ubijeno je 339 žena. 2015. godine je ukupan broj ubojstava iznosio 682 te se gotovo polovica odnosila na ubojstva ženskih osoba (327). Značajan porast ubojstava je Njemačka zabilježila 2016. godine (963) dok je čak 48% tih ubojstava iznosilo ubojstvo ženskih osoba (469). Sljedeće tri godine, u razdoblju od 2017. do 2019. godine, zabilježen je relativno blagi pad femicida, koji je za navedene godine redom iznosio: 380, 367, 276. Porast je zabilježen eskalacijom epidemije u 2020. godini kad je od ukupnog broja ubojstava, koji se popeo na 782 slučaja, stradalo 356 žena. Bitno je napomenuti kako statistički podaci njemačkog Ministarstva unutarnjih poslova

²³ United Nations Office on Drugs and Crime
<https://dataunodc.un.org/victims-intentional-homicide-table>

pokazuju manje brojeve, kao što je slučaj i kod Francuske. Primjerice, podaci policijskog kriminala za 2018. godinu navode 126 žena žrtava dovršenog ubojstva dok je prema podacima UNODC-a te godine ubijeno čak 367 žena. Riječ je o 241 izgubljenom slučaju na papiru koji se u stvarnom životu ne mogu nadoknaditi. Razlika u podacima nije slučajna, ali je uvelike poražavajuća i alarmantna te ukazuje na još jedan slučaj kašnjenja zakonodavstva za usvojenim politikama. Poput većine zemalja diljem svijeta u godini COVIDA-19, Njemačka je zabilježila veće brojke žrtava nasilja. Prema podacima Ambulante za zaštitu od nasilja u berlinskoj klinici Charité, 2020. godine je više od 1600 žrtava nasilja zatražilo je pomoć, što je 8% više u odnosu na prethodnu 2019. godinu, a većina žrtava su bile žene i djeca.

3.2.3 Nevladine organizacije u borbi protiv rodnog nasilja

Njemačka ima tendenciju postati pionir u borbi protiv rodno utemeljenog nasilja, međutim statistički podaci pokazuju da ipak zaostaje u svojoj namjeri. Svakog trećeg dana u Njemačkoj strada jedna žena. Povećanje broja ubojstava navodi aktiviste za zahtjevima usmjerenim prema većim kaznama za počinitelje. Ukoliko državno odvjetništvo raspolaže dovoljnim dokazima, podići će se optužnica pred nadležnim sudom ili će se podnijeti zahtjev za izdavanjem kaznenog naloga. Nasilje nad ženama tijekom lockdown-a uzrokovanog epidemijom COVID-19, povećalo je učestalost tog čina, ali s težim povredama. Počinitelji ne prežu od korištenja bilo kakvih predmeta pri zadavanju ozljeda, a sve češće su bili zabilježeni i slučajevi davljenja. Riječ je o počiniteljima iz svih slojeva društva kojima je zajedničko kruto shvaćanje raspodjele uloga kada se ne znaju nositi sa situacijom. Trenutno u Njemačkoj postoji 80 službi koje nude rad s počiniteljima nasilja s fokusom na nasilje u obitelji. Postoje i nacionalni standardi za programe rada s počiniteljima, razvijeni uz podršku Ministarstva za obitelj, u suradnji s nekoliko velikih ženskih udruga u Njemačkoj. Ovakvi standardi su važni kako bi se uspješno povećao broj procesuiranih počinitelja. Akcijskim programima radi se na otvaranju više savjetovališta i sigurnih ženskih kuća. Organizacije poput Bijelog prstena nude podršku i zaštitu ženama. Dežurni telefon Saveznog ureda za obitelj i zadaće civilnog društva nudi prvu podršku anonimno, svakog dana na 17 jezika. Nasilje nad ženama, samo zbog toga što su žene, jedan je od najdegutantnijih oblika kršenja ljudskih prava i Njemačka ustraje u nastavku dugogodišnje borbe protiv ovog fenomena. Nevladine organizacije imaju višegodišnje iskustvo u podizanju svijesti javnosti o problemima nasilja, pružanja pomoći žrtvama i njihovom zbrinjavanju te predstavljaju značajan resurs koji institucije trebaju prepoznati i iskoristiti.

3.3 Femicid u Republici Hrvatskoj

Posljednji slučaj koji će se promatrati u kontekstu pravnih i instrumentalnih mehanizama sprječavanja fenomena femicid je Republika Hrvatska. Ovo će poglavlje pratiti sličan obrazac kao i prethodna dva poglavlja. Prvenstveno treba pojasniti kako se slučaj Republike Hrvatske uklapa u ovu analizu. Naime, pri pretraživanju pojma femicid u Hrvatskoj odmah se nailazi na manjak literature u hrvatskom politološkom okviru što je dalje usmjerilo pažnju ispitivanja na općenitu uređenost hrvatskog zakonodavstva koje regulira ovaj problem. Osim činjenice da je femicid prisutan, postoji i problem reakcije hrvatskog pravosuđa i policije gdje je unatoč mogućnosti dobrih praksi i standarda, prisutno izraženo nepovjerenje u sustav i institucije. Međutim, u Hrvatskoj nije provedeno mnogo empirijskih istraživanja koja se bave ovom tematikom, stoga se može reći da nema dostatnih pokazatelja o implementaciji politika od rodnog nasilja u praksi što se može pokazati kao određeno ograničenje rada.

3.3.1 Integrirane politike i zakoni

Pravni okvir usmjeren zaštiti žrtava nasilja u obitelji i nasilja nad ženama čine nacionalno zakonodavstvo, strateški dokumenti te međunarodno-pravni instrumenti UN-a i Vijeća Europe iz područja zaštite žrtava nasilja²⁴. Republika Hrvatska stranka je Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. i njezina Fakultativnog protokola iz 1999. usvojenih od strane Ujedinjenih naroda (Radić i Radina, 2014). Fakultativni protokol, uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, dio je hrvatskog pravnog sustava koji ističe svrhu država stranaka Konvencije da ženama osiguraju temeljna ljudska prava i slobode te poduzmu sve mehanizme za povredu tih prava i sloboda²⁵. Počevši od 2000. godine, hrvatski zakonodavni okvir sustavno djeluje protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama kroz djelovanje nadležnih službi. Ustav Republike Hrvatske²⁶ u temeljnim odredbama ističe ravnopravnost spolova kao jednu od najviših vrednota ustavnog poretka i temelj za tumačenje Ustava. Kazneno-pravni i prekršajno-pravni okvir Republike Hrvatske čine: „Kazneni zakon“, „Zakon o kaznenom

²⁴ Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

²⁵<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

²⁶ Narodne novine 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

postupku“, „Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji“ te „Prekršajni zakon“. Donošenje prvog „Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji“ (Obiteljski zakon) 2003. godine podrazumijevalo je propisivanje svrhe „koja uključuje prevenciju, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji, primjenu odgovarajućih mjera prema počinitelju te ublažavanje posljedica već počinjenog nasilja pružanjem zaštite i pomoći žrtvi nasilja“²⁷. Temelj zaštiti od diskriminacije na osnovi spola i stvaranju jednakih mogućnosti za žene i muškarce predstavljali su prvi „Zakon o ravnopravnosti spolova“ iz 2003. godine, temeljem čijih je odredaba Vlada RH osnovala Ured za ravnopravnost spolova u jedinicama lokalne i područne samouprave 2007. godine, te „Zakon o suzbijanju diskriminacije“ iz 2008. godine²⁸. Izmjene i dopune Kaznenog zakona iz 2019. godine dopunjuju opis kaznenog djela nasilja u obitelji riječima „stanja dugotrajne patnje“ čime se povisuje zatvorska kazna u trajanju jedne do tri godine²⁹.

Izmjene i dopune Kaznenog zakona te dopune Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji 2021. godine, pojam nasilja u obitelji jednako odnose i na partnere, neovisno dijele li počinitelj i žrtva isto prebivalište ili su ga dijelili u prošlosti. Time „Članak 8., Stavak 2. Zakona o zaštiti nasilja u obitelji“ iza riječi „neformalnog životnog partnera“, dodaje riječi „sadašnjeg ili bivšeg partnera u intimnoj vezi“³⁰. „Konvenciju o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“ Hrvatska je potpisala 22. siječnja 2013. godine, a donošenjem „Zakona o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“³¹, Hrvatski sabor je 13. travnja 2018. godine ratificirano Konvenciju te je na snagu, u odnosu na Republiku Hrvatsku, stupila 01. listopada 2018. godine³². Time je Republika Hrvatska postala 31. država stranka ovog međunarodnog ugovora. Za domaće zakonodavstvo ono je stvorilo pravnu osnovu za učinkovitu primjenu nacionalnih zakona i same Konvencije. „Za žrtve obiteljskog nasilja važna je Uredba o uzajamnom priznanju zaštitnih mjera u građanskim stvarima iz 2013. koja se nadovezuje na Europski zaštitni nalog i tako zaokružuje zaštitni mehanizam obuhvaćajući kaznene i civilne mjere“ (Radić i Radina; 2014:730).

²⁷ Narodne novine, br. 116/03

²⁸ Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%20c4%8da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%20c5%a1%20c4%87e.pdf>

²⁹ Narodne novine, br. 126/19

³⁰ Narodne novine, br. 84/2021

³¹ Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 3/18

³² Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2022/Velja%20C4%8Da/102%20sjednica%20VRH/102%20-%2019%20Izvje%20C5%A1%20C4%87e.pdf>

Doneseni su novi zakoni ili poboljšani već postojeći, osnovana su dodatna skloništa za žrtve obiteljskog nasilja, međutim u praksi primjena Konvencije nije idealna o čemu svjedoče izvještaji nevladinih organizacija. Tako je upitna održivost financiranja novoosnovanih skloništa budući da se financiraju projektno odnosno iz fondova Europske unije. Ujedno, još uvijek je prisutan značajan manjak mjesta u skloništim za žrtve obiteljskog ili nasilja intimnog partnera. Prema podacima Ureda za ravnopravnost spolova, nedostaje 18 pravnih savjetovališta i 10 dugoročnih savjetovališta za žrtve rodno utemeljenog nasilja i obiteljskog nasilja³³. Na čelu neovisnog tijela za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova nalazi se Višnja Ljubičić, koju je na mjesto pravobraniteljice za ravnopravnost spolova prvi put imenovao Hrvatski sabor 28. listopada 2011. godine dok je ponovno na isto mjesto imenovana 31. listopada 2019. godine.

Strateški dokument „Nacionalna politika za ravnopravnost spolova“ ima za cilj uklanjanje diskriminacije žena i uspostavljanje stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti. Za razdoblje od 2011. do 2015. godine „ovaj dokument je sadržavao sedam ključnih područja od kojih je jedno na temu *Uklanjanja svih oblika nasilja nad ženama*“³⁴. „Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji“ kontinuirano je na snazi od 2005. godine, a dosad su donesene četiri Nacionalne strategije koje su obuhvatile razdoblja 2005.-2007. godine, 2008.-2010. godine, 2011.-2016. godine te 2017.-2022. godine. Uočeno je kako „u sustav praćenja podataka Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje nije uključeno praćenje podataka o tjelesnim ozljedama nastalim prema prijavama za nasilje u obitelji“³⁵. Strategija naglašava „kako je, unatoč primjerima dobre prakse u pojedinim tijelima nadležnim za postupanje u slučaju nasilja u obitelji, nužno unaprijediti međuresornu suradnju s ciljem poboljšanja postupanja u slučajevima nasilja u obitelji“³⁶.

Nadalje, „Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine“³⁷ ističe kako se poboljšanje u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji mjeri kroz zakonodavne izmjene i druge mjere u okviru razvoja institucionalnih mehanizama, donošenja zakona, nacionalnih dokumenata i drugih propisa. „Nacionalni plan za borbu protiv

³³<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2022/Velja%C4%8Da/102%20sjednica%20VRH/102%20-%2019%20Izve%C5%A1%C4%87e.pdf>

³⁴ Narodne novine, br. 88/11

³⁵ Propisi.hr

<https://www.propisi.hr/print.php?id=10892>

³⁶ <https://www.propisi.hr/print.php?id=10892>

³⁷ Narodne novine, br. 96/17

diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. godine³⁸ sadrži ciljeve i mjere u okviru kojih se kao posebno ranjivu skupinu prepoznaju žrtve nasilja u obitelji, žrtve trgovanja ljudima i žrtve seksualnog nasilja. U studenom 2018. godine potpisan je „Sporazum o međuresornoj suradnji u području sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji“. Svrha Sporazuma je uspostava nacionalnog i županijskih timova za sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji radi poduzimanja potrebnih mjera za unaprjeđenje rada nadležnih državnih tijela i organizacija civilnog društva. To se odvija kroz provedbu programa zajedničke izobrazbe, osiguravanje zajedničke i koordinirane suradnje radi učinkovitog sprječavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te sveobuhvatne zaštite žrtava takvog nasilja³⁹.

U tijeku je izrada „Nacionalnog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje od 2022. do 2027. godine“, a cilj je uključiti sveobuhvatno i koordinirano djelovanje za osiguravanje i održavanje uvjeta koji bi društvo učinili sigurnim i zaštićenim od svih oblika seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja. U posljednjem desetljeću u interesu je počinitelj zbog tendencija preventivnog i rehabilitirajućeg djelovanja koja zahtijevaju konkretna zakonska rješenja. Hrvatsko zakonodavstvo za kazneno djelo teškog ubojstva propisuje zatvorsku kaznu u trajanju od 10 godina do dugotrajnog zatvora. Ukoliko je ono počinjeno prema partneru ili bliskoj osobi te ako je potaknuto mržnjom, postoje brojni aspekti koji kao otegotne okolnosti djeluju na određivanje sankcija počinitelju. Međutim, u praksi nedostaje povezanost i usklađenost kazneno-pravnog okvira i pravosudnih odluka.

3.3.2 Prikupljanje podataka i analiza postojećeg stanja

„Prikupljanje, obrada i dostava statističkih podataka propisana su Pravilnikom o načinu prikupljanja, obrade i dostave statističkih podataka i izvješća iz područja primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji“⁴⁰. Nadležna tijela vode evidenciju koja sadrži brojne podatke, a neki

³⁸ Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. godine

<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20za%20borbu%20protiv%20diskriminacije%20za%20razdoblje%20od%202017.%20do%202022..pdf>

³⁹ Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

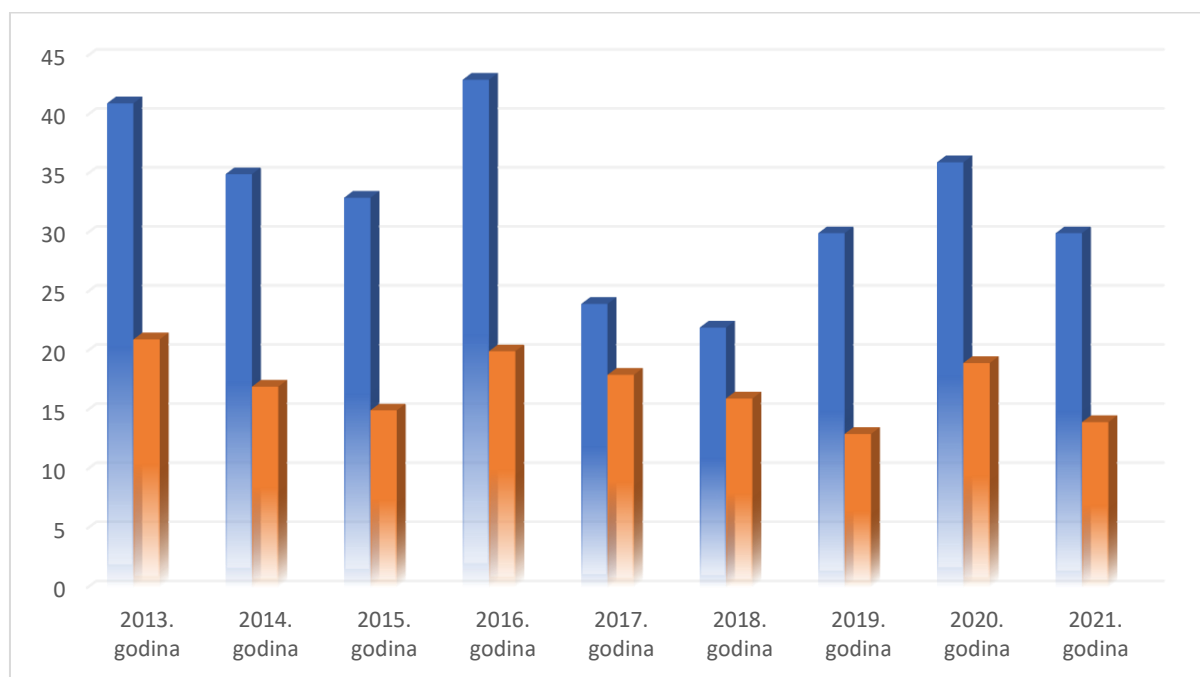
<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%c4%8da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%c5%a1%c4%87e.pdf>

⁴⁰<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%c4%8da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%c5%a1%c4%87e.pdf>

od njih su „primjerice o spolu i dobi počinitelja, žrtve, rodbinskom ili drugom odnosu žrtve i počinitelja, (...) ranijoj osuđivanosti, (...) broju okrivljenika protiv kojih je podnesen optužni prijedlog, broju prijavljenih osoba počinitelja nasilja u obitelji za koje su službene osobe saznale obavljajući svoju dužnost“⁴¹, ukupnom broju i vrsti izrečenih sankcija i drugo. Osim spomenutog, u svom djelokrugu, svako nadležno tijelo vodi posebne statistike iz područja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. U razdoblju od 2013. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova RH provelo je znanstvena istraživanja („Uzroci teških oblika nasilja u obitelji“, 2013.; „Femicid Watch“, 2018.; „Femicid Watch“, 2020.) s ciljem utvrđivanja faktora visokog rizika nasilnih odnosa. Ustrojstvene jedinice Ravnateljstva policije su povodom Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama predstavile rezultate druge faze istraživanja koja obuhvaćaju ubojstva 77 žena u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Navedena istraživanja utvrdila su rizične faktore poput povijesti nasilničkog ponašanja, utjecaja opojnih sredstava te suicidalnost počinitelja dok se kao najčešći motivi javljaju ljubomora, narušeni odnosi te prekid ili najava prekida zajednice ili veze. U nastavku slijede statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova o počinjenim ubojstvima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2021. godine.

⁴¹ Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%c4%8da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%c5%a1%c4%87e.pdf>

Grafikon 3: Počinjena ubojstva u Republici Hrvatskoj

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova RH⁴²

Analiza podataka Ministarstva unutarnjih poslova o kaznenim djelima ubojstava u Republici Hrvatskoj pokazuje poražavajuće podatke. Tijekom 2013. godine počinjeno je ukupno 41 ubojstvo, od kojih je ubijena 21 žena, 51,22% od ukupnog broja ubijenih osoba te od kojih je 73,33% ubijeno od strane bliskih osoba. U 2014. godini ukupno je počinjeno 35 ubojstava u kojima je život izgubilo 17 žena. Od 51,43% počinjenih ubojstava među bliskim osobama, u 72,22% slučajeva su bile žene. Nadalje, 2015. godine, od ukupno 33 ubojstva ubijeno je 15 žena, 18 ubojstava počinjeno je od strane bliskih osoba, a u 66,66% slučajeva su bile žene. Tijekom 2016. godine počinjena su 43 kaznena djela ubojstva u kojima je smrtno stradalo 20 žena. Ukupno je od strane bliskih osoba počinjeno 19 kaznenih djela ubojstva u kojima je stradalo 78,95% ženskih osoba. U pet godina, od siječnja 2012. do prosinca 2016. godine, ubijene su 72 žene. Ubili su ih supruzi, partneri (bračni/izvanbračni) ili bliske osobe. Pad ubojstava slijedio je 2017. i 2018. godine, međutim od 2019. ubojstva žena ponovno su u porastu. U 2020. godini ubijeno je 19 žena, od kojih su 14 ubile bliske osobe. Femicid u Republici Hrvatskoj čini 25%-30% svih ubojstava. U razdoblju ponovnog porasta 2019. na 2020. godinu ta stopa je iznosila 35%-40% ovisno o tome je li riječ o kaznenom djelu nasilja u

⁴² <https://mup.gov.hr/>

obitelji ili je ono uključivalo i druge oblike nasilja među bliskim osobama. Prema podacima Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, zaključno do 23. svibnja 2022. godine počinjeno je ukupno 9 ubojstava žena. Od toga, 5 ubojstava su počinili sinovi, 3 ubojstva su počinili sadašnji ili bivši intimni partneri na štetu sadašnje ili bivše intimne partnerice dok je jedno ubojstvo počinio navodni poznanik iz slučaja iz Rijeke. Dostupni podaci o dobi žrtava govore da je njih 5 bilo starije od 65 godina, 3 žrtve su imale između 41-65 godina i posljednja žrtva iz Našica imala je svega 20 godina⁴³.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova u skladu Nasilničkog ponašanja u obitelji iz Članka 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, u razdoblju od 2012. do 2016. godine najveći broj počinitelja prekršaja nasilja u obitelji su činile muške osobe, najčešće zauzimajući stopu od oko 75%. Prema spolu oštećenih osoba najveću štetu su pretrpile osobe ženskog spola, sa stopom od oko 60%. Promatrajući odnos počinitelja i žrtve, najčešći počinitelji su bili supruzi i to redom: slučaj bračnog partnera, slučaj izvanbračnog partnera te slučaj bivšeg partnera. Svaka dva tjedna u Hrvatskoj je ubijena jedna žena dok je 40%-70% ubijenih žena stradalo upravo od bliskih osoba u odnosu na ubijene muškarce koji u toj statistici čine 4%. Čak između 67%-80% žrtava femicida je prethodno bilo žrtvama nasilja. Naposljetku, zanimljivo je spomenuti kako podaci UNODC-a kao prethodno kod Francuske i Njemačke, također pokazuju nešto veće brojeve, gdje je najveća razlika vidljiva za 2017. godinu gdje UNODC pokazuje da je ukupno stradalo 28 žena.

3.3.3 Nevladine organizacije i civilno društvo

„Pružanje potpore žrtvama ili rad s počiniteljima nasilja, država osigurava i putem projekata i programa u organizaciji civilnog društva čiju financijsku potporu radu osiguravaju gradovi i županije. Organizacije civilnog društva koje rade u području zaštite žrtava nasilja u obitelji i nasilja nad ženama u Republici Hrvatskoj shvaćene su kao ravnopravni partneri državnim tijelima pri osmišljavanju politike, razvoju i provedbi ciljeva, mjera i aktivnosti u ovom području. Stručnjaci uključeni u rad organizacija civilnog društva svojim znanjem i iskustvom osiguravaju veliki doprinos prilikom izrade zakonskih i podzakonskih akata, strateških i

⁴³ Panopticum.hr

<https://panopticum.hr/prs-dinamika-femicida-u-2022-ukazuje-na-godinu-s-najvecim-brojem-ubijenih-zena/>

nacionalnih planova te drugih dokumenata iz područja zaštite žrtava nasilja⁴⁴. Ujedno, organizacije civilnog društva su nositelji odnosno sunositelji mjera nacionalnih dokumenata te svojim radom pridonose provedbi zadanih mjera. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova je 2017. godine osnovala *Femicide Watch* čiji su cilj i zadaće sveobuhvatno praćenje, analiza slučajeva nasilja u obitelji i nasilja prema ženama, uz posebnu analizu slučajeva ubojstva žena koja su počinili njima bliski i/ili intimni muškarci⁴⁵. U cilju razvoja usluga skloništa za žrtve nasilja u obitelji organizacije civilnog društva su vrlo važan partner državnim tijelima. Od ukupno 25 skloništa za žrtve nasilja u obitelji, u Republici Hrvatskoj skloništa na 14 lokacija vode ženske nevladine udruge i organizacije civilnog društva. Osim toga, organizacije civilnog društva, inicijative, udruge građana i strukovne udruge aktivno su uključene u rad niza radnih skupina, povjerenstva i drugih radnih tijela u sustavu državne uprave u cilju osiguravanja međuresorne suradnje u području borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

„Više godina pruža se i financijska potpora provedbi projekata savjetovaništa za žrtve nasilja u obitelji koje vode organizacije civilnog društva te je tijekom 2019. godine pružena potpora provedbi 15 projekata, a u 2020. godini potpora provedbi 20 projekata savjetovaništa diljem Republike Hrvatske⁴⁶. U 2021. godini raspisan je natječaj za potporu provedbi projekata savjetovaništa za žrtve nasilja u obitelji i savjetovaništa za žrtve seksualnog nasilja. U okviru EU projekta pod nazivom *Zaustavimo nasilje nad ženama i nasilje u obitelji – Za nasilje nema opravdanja* kojeg je nositelj Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, u partnerstvu s Ministarstvom pravosuđa i uprave te Udrugom za podršku žrtvama i svjedocima, provode se programi izobrazbe za članove županijskih timova za sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, na kojima uz predstavnike nadležnih državnih tijela sudjeluju i predstavnici organizacija civilnog društva kao polaznici i/ili kao edukatori.

⁴⁴ Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%20c4%208da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%20c5%20a1%20c4%2087e.pdf>

⁴⁵ Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine

<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

⁴⁶ Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%20c4%208da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%20c5%20a1%20c4%2087e.pdf>

Dana 1. lipnja 2022. godine započela je provedba projekta *puSHed – Protect, Understand, Support: Help the Elderly* čiji je cilj prevencija i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja prema ženama starije životne dobi kroz razvoj odgovora u pružanju podrške žrtvama i povećanjem broja aktera u sustavu zaštite i podrške. Također, svrha je i podizanje svijesti društva o pitanju femicida i napredak zajednice pri odgovoru na rodno uvjetovano nasilje prema starijim ženama pri čemu se prvenstveno podrazumijeva veći broj prijava nasilja te prevencija istog, uz poseban naglasak na krizne situacije poput one uzrokovane pandemijom COVID-19. „Prethodno navedene zakonske odredbe daju mogućnost predstavnicima organizacija civilnog društva pružanja potpore žrtvama u pravnim postupcima, a Hrvatska to osigurava putem Mreže podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela i prekršaja“⁴⁷.

⁴⁷ Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
<https://vlada.gov.hr/userdocsimages/2016/sjednice/2022/velja%20c4%8da/102%20sjednica%20vrh/102%20-%2019%20izvje%20a1%20c4%87e.pdf>

4. USPOREDBA SLUČAJEVA FRANCUSKE, NJEMAČKE I HRVATSKE

Nakon pojedinačnog predstavljanja posebnosti slučajeva femicida u Francuskoj, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj, cilj ovog poglavlja je usporediti promatrane slučajeve, odrediti temeljne razlike te posebnost fenomena femicida koja se preklapa u sva tri slučaja. Početak poglavlja svake od tri studije slučaja objašnjava razloge njihova odabira, stoga je dobro naglasiti nekoliko bitnih. Odabirom 3 zemlje članice Europske unije, cilj nije generalizirati femicid na razini Europske unije. Analizirajući zakonodavne okvire ovih država, ne želi se umanjiti kvantitativna važnost statističkih podataka jer upravo oni govore o uspjehu odnosno neuspjehu implementiranosti politika i zakona. Također, govoreći isključivo o ubojstvima žena, radom se ne želi umanjiti važnost istrage ubojstava pripadnika muškog spola. Ovdje je riječ o ubojstvima isključivo motiviranim rodnim stereotipima.

Istraživački problem moguće je promatrati na način da nas zanima koliko je žrtava femicida u svakoj od ove tri zemlje studije slučaja, koja je njihova demografska struktura, koji su mehanizmi prevencije nasilja u partnerskim vezama, kakvi su stavovi lokalnoga stanovništva o fenomenu femicida (Vuković i dr., 2021). Ovdje je naveden niz različitih mogućnosti istraživačkog pitanja i pogleda, no svi navedeni spadaju u kvantitativnu istraživačku paradigmu jer kada se pitamo što je društvo i od čega se ono sastoji, pretpostavljamo da se sastoji od objektivnih činjenica koje se mogu racionalno mjeriti putem nekih pokazatelja odnosno indikatora (Vuković i dr., 2021). Međutim, isti problem možemo promatrati kroz pitanja kakva su iskustva žrtava femicida s procesom prevencije, kakva su njihova iskustva s procesuiranjem počinitelja i primjenom postojećih zakona i propisa u zemljama u kojima se nalaze.

„Također, možemo se pitati kakva su bila njihova očekivanja i kakvo je njihovo razumijevanje situacije u kojoj se nalaze i kako to utječe na njihovu percepciju i planove o budućnosti“ (Vuković i dr., 2021:9). U ovom slučaju govorimo o kvalitativnoj istraživačkoj paradigmi jer nam ono nalaže da se o društvu najviše doznaje kroz iskustvo koje ljudi imaju s određenim društvenim fenomenom i kroz opažanje tog iskustva (Vuković i dr., 2021). Kvalitativni podaci su najčešće korišten izvor podataka u društvenim znanostima pa tako i u političkim znanostima. Bitno je usmjeriti pažnju na statističke podatke, elemente nekažnjavanja i institucionalnog nasilja do kojeg dolazi zbog izostanka odgovornih reakcija države, pošto se nedostatak rodno osviještene statistike iz područja rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji manifestira u samim problemima primjene zakona.

Ono što svakako određuje specifičnost Francuske i Njemačke u odnosu na Hrvatsku je razvijenost zemalja i daleko veći broj femicida. Međutim, treba vidjeti kako su ta dva podatka povezana. Francuzi su prosvjedovali jer je u njihovoj zemlji 2021. godine evidentirano 1,68 femicida na milijun stanovnika, dok je u Hrvatskoj zabilježeno 3,34 femicida na milijun stanovnika, dvostruko više nego u Francuskoj. No, u Hrvatskoj nije došlo do masovnih prosvjeda. Korijen nereagirana društva je u prihvaćanju, toleriranju i opravdavanju svakog nasilja nad ženama. Nakon ratifikacije Konvencije krenuo je proces uskladbe kazneno-pravnog aspekta iz područja rodno uvjetovanog nasilja u sve tri zemlje, ovisno o vremenu kad je Konvencija u kojoj zemlji ratificirana. Međutim, u praksi je došlo do problema usklađivanja implementacijskih razina sa zakonskim izmjenama do kojih dolazi gotovo svake godine.

Ubojstva žena nisu izoliran slučaj dok su kvalifikacije počinitelja potencijalna olakotna okolnost na sudu, ali nikako ne mogu i ne smiju biti olakotna okolnost za izostanak reakcija društva. „Neograničeno zemljopisnim, etničkim, statusnim i drugim faktorima, ono je globalni problem čije prave razmjere nije moguće utvrditi jer dobrim dijelom ostaje skriveno“ (Radić i Radina, 2014:727). Sva tri promatrana slučaja ukazuju na posebno značajnu ulogu civilnog sektora i ženskih organizacija koje kroz dugogodišnje iskustvo rada po pitanju nasilja nad ženama, sudjeluju u osiguravanju adekvatne psihološke i pravne podrške žrtvama pokušaja femicida. Kroz Konvenciju Vijeća Europe, dimenzija nasilja nad ženama se procesuirala kroz pitanje moći i patrijarhata gdje se govori o rodno uvjetovanom nasilju. Sve državne institucije koje djeluju u sferi nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, trebale bi biti upoznate sa strukturom prepoznavanja kaznenog djela te načinom kojim se procesuirala počinitelj kako bi se prekinuo krug velikog problema nepovjerenja u djelovanje tih institucija.

Nepovjerenju svakako pogoduje činjenica da je u bezbroj slučajeva gdje žrtva nije prepoznata kao žrtva ili su žrtva i počinitelj imali gotovo istovjetno kazne te sustavno ignoriranje ranijih prekršajnih ili kaznenih prijava nasilničkog ponašanja uzimajući u obzir činjenicu da je velik broj femicida počinjen nakon što je žrtva pokušala prekinuti odnos, podnijela zahtjev za razvodom braka ili pronašla novog partnera. Zatim, nepovjerenju doprinosi i situacija gdje su žrtve u prošlosti svjedočile nasilju kada počinitelj nije dobio dovoljnu kaznu ili je žrtva financijski bila preopterećena što je rezultiralo dodatnom viktimizacijom i novim elementima koji su potaknuli novi krug nasilja. To je u suprotnosti s međunarodnim standardima koja od država traže usvajanje obuhvatne legislative kojom se izričito zabranjuje nasilje nad ženama, predviđaju krivične sankcije, građansko-pravna sredstva, mjere zaštite i udaljenja kao i službe za podršku i pomoć, uključujući i skloništa (Nikolić Ristanović i Dokmanović, 2006).

Nasilje nad ženama postaje sve brutalnije, a pravosudni sustavi skloni su ublažavanju situacije i propisivanju minimalnih kazni. Istovremeno se zbog nedovoljnog kažnjavanja i izostanka osude i kazne u skladu s počinjenim djelima smanjuje broj prekršajnih prijava protiv nasilnika. Primjerice, postoje slučajevi u kojima su žene koje su usmratile svoje partnere braneći se od fizičkih napada dobile veću kaznu od počinitelja femicida. Također, iako je žrtvama zakonom zajamčeno pravo na prisutnost neke osobe od povjerenja na sudu, što je najčešće osoba iz organizacije civilnog društva, to pravo je često prekršeno. Sudovi ne osiguravaju da se tijekom sudskog postupka žrtva i počinitelj ne sretnu što može utjecati na žrtvu na način da odustane od svjedočenja ili promijeni iskaz. Dakle, problemi s kojima se i danas suočavamo i dalje su vezani uz nizak broj prijavljenog nasilja, a razlozi su brojni; strah od počinitelja, dugi sudski postupci, niske kazne za počinitelje, nepovjerenje u nadležne institucije, osjećaj krivnje i odgovornosti, strah da će ih se okriviti za proživljeno iskustvo i drugo.

Francusko veleposlanstvo u suradnji s Autonomnom ženskom kućom Zagreb, u studenom 2020. godine u Hrvatskoj, su organizirali okrugli stol pod nazivom *Praćenje provedbe Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u Hrvatskoj i Francuskoj: razmjena iskustava*⁴⁸. Govorilo se o sprječavanju, suzbijanju i kažnjavanju nasilja u obitelji i nasilja nad ženama u Francuskoj i Hrvatskoj te se kroz razmjenu iskustava istaknuo obrazac problema u implementaciji Konvencije. Zajedničke edukacije s Francuskom pokazale su modele koji unaprjeđuju operativni rad u smislu stvaranja mehanizma praćenja femicida u Francuskoj. To podrazumijeva sva tijela, kao i u Hrvatskoj, uključena u mehanizam gdje se preventivno na procjenu rizika aktivira sustav pozivajući se na nadležnu instituciju. Time se ne savjetuje da se nekritički ugrade modeli drugih država, već da u svojim sustavima naglašavajući dobru praksu unaprijedimo sustav konkretnim praćenjem (n1info.hr).

Praćenje, odnosno *monitoring*, uz vođenje statistike mora uključivati i promatranje individualnih slučajeva i situacija koja su dovela do ubojstva. Ono na čemu rade Francuska i Njemačka je rad na institucionalnoj razini koji uključuje međuresorni i međusektorski rad s ciljem promjene obrazaca ponašanja. Hrvatska je krenula u tom smjeru u ožujku 2020. godine potpisivanjem „Sporazuma o međuresornoj suradnji i koordinaciji“ u području sprječavanja nasilja i drugih ugrožavajućih čimbenika na lokalnoj razini. Na globalnoj razini već postoje razrađeni mehanizmi za procjene rizika od femicida, stoga bi Hrvatska trebala preuzeti modele dobre prakse i implementirati ih u sustav. Nevladine organizacije i organizacije civilnog društva

⁴⁸n1info.hr

<https://hr.n1info.com/vijesti/izvan-okvira-mnogi-pravosudni-djelatnici-nisu-uopce-znali-sto-je-femicid/>

nemaju dovoljan kapacitet da preuzmu sve slučajeve dok brojni dijelovi Francuske, Njemačke i Hrvatske niti nemaju razvijene organizacije koje bi se bavile ovim pitanjima. Ostaje problem legislative koja se očituje u činjenici da nije u potpunosti usklađena s potpisanim i ratificiranim međunarodno-pravnim dokumentima, posebice s Konvencijom Vijeća Europe. Važno je pružanje efikasne i adekvatne zaštite žrtvama čime bi se postavio temelj za poboljšanje učinkovitijeg sudskog procesa u slučajevima nasilja nad ženama. Po tom pitanju su poduzeti određeni koraci u vidu različitih priručnika, međutim iskustva loše prakse ukazuju da je za uspješnu borbu protiv nasilja važan integrirani i sveobuhvatni sistem zaštite koordiniran formalnim i neformalnim mehanizmima zaštite.

4.1 Mehanizmi sprječavanja femicida

Prema preporukama UNODC-a, mehanizmi za sprečavanje femicida odnose se i na otklanjanje rizika za femicid. Važno je unaprijediti položaj žena u društvu kroz edukacije o rodnoj ravnopravnosti, diskriminaciji i rodno uvjetovanom nasilju unutar obrazovnog sistema. Ujedno, potrebno je pridržavanje etičkog medijskog izvještavanja o nasilju nad ženama. Postoji nekoliko paralelnih stvari koje bi Francuska, Njemačka i Hrvatska mogle poduzeti. Potrebna je konkretna komparativna analiza svih slučajeva femicida u posljednjih nekoliko godina, temeljem kojih bi se istražilo koje su sličnosti svakog slučaja femicida i temeljem toga identificirati rizike i raditi na uklanjanju i prevenciji istih. Neizostavna je i edukacija o femicidu svih nadležnih tijela i službi koje rade s žrtvama obiteljskog i partnerskog nasilja. Također, potrebno je osnaživanje djevojaka i žena kako bi počele prijavljivati nasilje i vjerovati institucijama. Nužno je da institucije odbace poziciju u kojoj se nameću da znaju situaciju bolje od žrtve koja je bila sustavno izložena nasilju. Važno je uskladiti djelovanje zakonodavnog okvira i nadležnih institucija kako bi se temeljito prikupili i analizirali podaci što bi u konačnici trebalo rezultirati boljom umreženosti i suradnjom institucija.

Konačno, educiranje i senzibilizacija policijskih službenika/ca, pravosudnog sustava, sustava socijalne skrbi te medicinskog osoblja kao i podrška udrugama koje već nude takve usluge, moraju biti referentna točka suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja nad ženama. Neke od mjera napredovanja implementacije zakonskih akata trebale bi se usmjeriti na uspostavu efikasnog sistema zaštite i prevencije nasilja kao i prevencije i kažnjavanja te rehabilitaciju kroz psihosocijalne programe i sudsko kažnjavanje počinitelja. Nadalje, organizacija, provođenje i

realiziranje promotivnih aktivnosti i informativnih kampanja s ciljem podizanja svijesti društva o nasilju nad ženama i njihovoj odgovornosti u smislu prevencije i neodobravanja tih pojava oblika. Međunarodni standardi za zaštitu ljudskih prava jasno nalažu da je država odgovorna za prevenciju, provođenje istrage i sudsko sankcioniranje svih oblika kršenja ljudskih prava. Prema principima međunarodnog prava postoji i odgovornost države za djela koja počini pojedinac ukoliko država potpisnica ne spriječi kršenje prava, ne provede istragu i ne kazni djelo nasilja te propusti osigurati pristup pravdi, uključujući i naknadu štete žrtvama.

„Polazeći od činjenice da nasilje u obitelji predstavlja oblik diskriminacije te uvažavajući (...) potrebu obveze prevencije i procesuiranja svake vrste nasilja, bitno je osigurati cjelovit i sustavan pristup ovom području od strane svih nadležnih tijela. U tom smislu posebnu pažnju treba pokloniti razvoju preventivnih programa radi suzbijanja nasilja u obitelji u njegovim pojavnim oblicima, ojačati zakonske odredbe u cilju zaštite žrtava nasilja, osigurati potrebnu pravodobnu pomoć žrtvama nasilja u obitelji, pomoć počinitelju u promjeni njegova ponašanja te senzibilizirati stručnu i širu javnost o potrebama žrtava nasilja u obitelji“⁴⁹.

⁴⁹ Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

5. ZAKLJUČAK

Istraživanje smo započeli istraživačkim pitanjem, koje glasi: *Kakve su politike i njihovi rezultati zaštite žena od rodnog nasilja u Francuskoj, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj u zadnjih deset godina?* U radu se predstavljene glavne odrednice slučajeva čija je glavna sličnost jamčenje zabrane diskriminacije na osnovi spola kao temelj prevencije nasilja nad ženama. Stope femicida variraju od godine do godine i od zemlje do zemlje što je dovelo do određenih ograničenja ovog istraživanja. Da bismo saželi važnost bavljenja ovom temom, odgovor se može pronaći u činjenici da su žene, unatoč naporima koje društvo poduzima u pogledu rodne jednakosti, izložene oblicima viktimizacije nasiljem zbog sveprisutnog patrijarhalnog načina razmišljanja koje rezultira lošom provedbom nacionalnih zakona u praksi.

Društvene norme i kulturna očekivanja traže od žena pokoravanje rodnim ulogama zbog čega se javlja femicid kao manifestacija rodne nejednakosti. Međutim, femicid kao jedna od ekstremnih pojava još uvijek nije dobro shvaćen. Unatoč provedbi niza studija, uglavnom u područjima s visokim resursima, pouzdani i globalno usporedivi podaci o njegovoj prirodi i rasprostranjenosti i dalje su oskudni. Pandemija koronavirusa nazadovala je situaciju na način da je zaustavljen napredak u rodnoj ravnopravnosti u zapošljavanju. Pandemija je negativno utjecala na fenomen femicida dok su se prepreke u pristupu seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima udvostručile. Države su dužne zakonski i moralno pristupiti ovom problemu u najvećem mogućem obliku.

Promatrajući pravni i institucionalni okvir za prevenciju nasilja u Francuskoj, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj, može se zaključiti da u formalnom smislu i definiranim politikama, ove države u posljednjih deset godina razvijaju značajne mjere u cilju osiguravanja zakonskog i institucionalnog okvira za zaštitu od rodnog nasilja. Ipak, prisutan je problem koji se očituje u neusklađenosti nacionalnih zakona i politika s međunarodnim dokumentima u vidu nepotpune implementacije i time prepreke efikasnoj borbi protiv nasilja nad ženama. Problem nalazimo i u nedostatku podataka i javnih rasprava koja, uz nepoštivanje zakona namijenjenih zaštiti od nasilja, u današnjim društvenim i kulturnim normama još uvijek čine najčešće mjesto stradavanja žena. Femicid je rodno uvjetovan i ponekad teško prepoznatljiv jer se u pravilu odvija bez svjedoka, a žrtve koje prežive takve slučajeve, zbog straha i nepovjerenja u institucije, nisu ga sklone prijaviti.

Izneseni dokazi o problemima s kojima se žene u društvu suočavaju, ukazuju na složene društvene, ekonomske i političke strukture koje potiču nasilje. Pregledom evolucije pojma femicid od političke konotacije do značajnog globalnog izazova, ovaj rad identificira ubijanje žena od strane muških partnera kao višedimenzionalan problem. Dužnost društva je pomoći žrtvama nasilja i na taj način pokrenuti pozitivne promjene u zajednici, oslanjajući se na otvorenu raspravu o ovom fenomenu i destigmatizaciju. Važno je žrtve potaknuti i podržati u tome da istupe svojim primjerom u cilju osobne zaštite i prevencije drugih od potencijalnog nasilja, da integriraju proživljeno iskustvo u vlastiti identitet koji je daleko veći, snažniji i značajniji od nasilja nametnutog osobi.

SAŽETAK

Istraživanjem se žele ispitati pravni i institucionalni mehanizmi sprječavanja femicida, na primjeru studija slučaja Francuske, Njemačke i Republike Hrvatske. Cilj rada je utvrditi mjere sprječavanja femicida, njihovu implementaciju i rezultate u tri različite države. Rad je potaknut nepotpunim i lošim podacima o femicidima na globalnoj razini što dovodi do različitih nacionalnih praksi u njegovom sprječavanju. Istraživačko pitanje na koje će pokušati naći odgovor provedbom istraživanja glasi: *Kakve su politike i njihovi rezultati zaštite žena od rodnog nasilja u Francuskoj, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj u zadnjih deset godina?* Metodologija istraživanja praćena je statističkim podacima o rasprostranjenosti femicida u tri zemlje studije slučaja. Problem nasilja nad ženama obuhvaćat će nekoliko ključnih točaka: problem blagog kažnjavanja nasilnika, neprepoznavanje nasilja nad ženama, nerazlikovanje žrtve od počinitelja, kasno i/ili neadekvatno reagiranje na nasilje te prelaženje preko višestrukog nasilja. Temeljem statističkih podataka će se pokazati kako su pandemijski uvjeti pogodovali porastu ovog fenomena na negativan način.

Ključne riječi: femicid, mehanizmi zaštite, RH, Francuska, Njemačka, nekažnjavanje

ABSTRACT

The research aim is to examine the legal and institutional mechanisms of femicide prevention, on the example of case studies of France, Germany and the Republic of Croatia. The aim of this paper is to determine measures to prevent femicide, their implementation and results in three different countries. This paper is motivated by incomplete and poor data on femicide at the global level, which leads to different national prevention practices. The research question that will be answered by conducting this research is: What are the policies and their results for the protection of women from gender-based violence in France, Germany and the Republic of Croatia in the last ten years? The research methodology is followed by statistics on femicide prevalence in three case study countries. The problem of violence against women will include several key points: the problem of mild punishment of perpetrators, non-recognition of violence against women, indistinguishability of victims from perpetrators, late and/or inadequate response to violence and overcoming multiple violence. The statistics show how pandemic conditions have contributed to the growth of this phenomenon in a negative way.

Key words: femicide, protection mechanisms, Croatia, France, Germany, impunity

POPIS LITERATURE

- 1) Asančaić, V., Cajner Mraović, I. i Derk, D. (2015) *Femicide in Croatia in the 21st century*. U: Mojanoski, C. (ur.) International scientific conference researching security: Approaches, Concepts And Policies, Vol II.
- 2) Campell, Jacquely i Runyan, Carol W. (1998) Femicide: Guest Editors' Introduction. *Homicide studies*, 2(4): 347-352.
- 3) Corradi, C., Marcuello-Servós, C., Boira, S., i Weil, S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Current Sociology*, 64(7), 1-21.
- 4) Dimitrijevic, Filip M. i Platzer, M (2015) Femicide: Targeting Women in Conflict 3. Vienna: *Academic Council on the United Nations System (ACUNS)*.
- 5) Filipović-Hadžiabdić, Samra (2006) *Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena*. Sarajevo: Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine.
- 6) Karas, Elizabeta Ivičević (2010) O reformama suvremenog francuskog kaznenog postupka iz aspekta jačanja procesne uloge državnog odvjetništva. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 17(1): 109-124.
- 7) Lagarde, Marcela (2006) Del femicidio al feminicidio. *Desde jard. Freud*. 6:216-225.
- 8) Nikolić Ristanović, V. i Dokmanović, M. (2006) *Međunarodni standardi o nasilju u porodici i njihova primena na Zapadnom Balkanu*. Beograd, Izdavačko grafičko poduzeće Prometej.
- 9) Mihelić, Marta (2019) Femicid u Latinskoj Americi. [Diplomski rad.] Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
- 10) Radford, Jill i Russell, Diana E. H. (1992) *Femicide: The Politics of Woman Killing*. New York: Twayne Publishers.
- 11) Radić, Ivana i Radina, Ana (2014) Zaštita od nasilja u obitelji: obiteljsko-pravni, prekršajno-pravni i kazneno-pravni apsekt. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 51(3): 727-754.
- 12) Russell, Diana E. H. (1977) Report on the International Tribunal on Crimes against Women. *Frontiers: A Journal of Women Studies*, 2(1): 1-6.
- 13) Russell, Diana E. H. (1990) *Rape in Marriage*. Indiana: Indiana University Press.
- 14) Russell, Diana E. H. (2008) *Politicizing the killing of Females* (neobjavljeni rad predstavljen na konferenciji). Washington DC: In Strengthening Understanding of Femicide: Using research to galvanize action and accountability. PATH, InterCambios, MRC, WHO.

- 15) Russell, Diana E. H. (2021) My Years Campaigning for the Term "Femicide", Dignity. *A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*: 6(5): 1-5 (objavljeno posmrtno).
- 16) Russell, Diana E. H. i Caputi, Jane (1990) Femicide: Speaking the unspeakable. *Ms Magazine*, 34-37.
- 17) Russell, Diana E. H. i Harmes, Roberta A. (2001) *Femicide in Global Perspective*. New York and London: Teachers College Press.
- 18) Russo, N. i Pirlot. A. (2006). Gender-Based Violence: Concepts, Methods, and Findings. *Annals of the New York Academy of Science*, 10(87):178-205.
- 19) Simpson, J. A. i Weiner, E. S. C. (1989) *The Oxford English Dictionary*. Oxford, Oxford University Press.
- 20) Stout, Karen (1992) Intimate Femicide: An Ecological Analysis. *The Journal of Sociology and Social Welfare*. 19(3): 29-44.
- 21) Tkalac Verčić, Ana i dr. (2010) *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada*. Zagreb, M.E.P. d.o.o. Zagreb.
- 22) Vuković, Marija B., Miočić, Ivana, Čekolj, Nadja i Ledić, Jasminka (2021) *Kvalitativna studija slučaja: od ideje do realizacije*. Rijeka, Filozofski fakultet Rijeka.

POPIS IZVORA PODATAKA

- 1) A Gendered Analysis of Violent Deaths
<https://www.smallarmssurvey.org/sites/default/files/resources/SAS-Research-Note-63.pdf> Pristupljeno: 10. lipnja 2022.
- 2) Charité – Universitätsmedizin Berlin
<https://www.charite.de/en/> Pristupljeno: 15. lipnja 2022.
- 3) Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence
<https://rm.coe.int/168008482e> Pristupljeno: 02. lipnja 2022.
- 4) Declaration on the Elimination of Violence against Women, UNGA Res 48/104, 1993.
<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm> Pristupljeno: 18. lipnja 2022.
- 5) Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:EN:PDF>
Pristupljeno: 20. kolovoza 2022.
- 6) Femicide Census
<https://www.femicidecensus.org/> Pristupljeno: 14. lipnja 2022.
- 7) Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (Gewaltschutzgesetz - GewSchG)
<https://www.gesetze-im-internet.de/gewschg/BJNR351310001.html>
Pristupljeno: 15. lipnja 2022.
- 8) Gouvernement.fr
<https://arretonslesviolences.gouv.fr/l-etat-vous-protège/politique-de-lutte-contre-les-violences-faites-au-femmes> Pristupljeno: 13. lipnja 2022.
- 9) Grenelle de lutte contre les violences conjugales
<https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/egalite-entre-les-femmes-et-les-hommes/prevention-et-lutte-contre-les-violences-sexistes-et-sexuelles/>
Pristupljeno: 13. lipnja 2022.
- 10) Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland
<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>
Pristupljeno: 15. lipnja 2022.
- 11) Indeks.hr (2021) Što je femicid i koliko je raširen po Europi i drugim kontinentima?

- <https://www.index.hr/vijesti/clanak/sto-je-tocno-femicid-i-koliko-je-rasiren-po-svijetu/2307973.aspx> Pristupljeno: 8. lipnja 2022.
- 12) IS1206 - Femicide across Europe
<https://www.cost.eu/actions/IS1206/> Pristupljeno: 02. lipnja 2022.
- 13) IUS-INFO (2022) Femicid kao najekstremniji oblik rodno uvjetovanog nasilja.
<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/49552> Pristupljeno: 8. lipnja 2022.
- 14) Izvješće Republike Hrvatske o provedbi Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2022/Velja%C4%8Da/102%20sjednica%20VRH/102%20-%2019%20Izvj%C5%A1%C4%87e.pdf>
Pristupljeno: 18. lipnja 2022.
- 15) Jutarnji list (2022) Novogodišnja ubojstva žena potakla prosvjede Francuza: Prošle godine zabilježeno 113 slučajeva femicida.
<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/novogodisnja-ubojstva-zena-potakla-prosvjede-francuza-prosle-godine-zabiljezeno-113-slucajeva-femicida-15142547>
Pristupljeno: 14. lipnja 2022.
- 16) Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
<https://mup.gov.hr/> Pristupljeno: 18. lipnja 2022.
- 17) Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine (Narodne Novine 88/2011)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_07_88_1868.html
Pristupljeno: 18. lipnja 2022.
- 18) Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine (Narodne Novine 20/2011)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_02_20_422.html
Pristupljeno: 18. lipnja 2022.
- 19) Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine
<https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20od%202017.%20do%202022.%20godine.pdf> Pristupljeno: 19. lipnja 2022.
- 20) Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. godine
<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20za%20borbu%20protiv%20diskriminacije%20za%20razdoblje%20od%202017.%20do%202022..pdf> Pristupljeno: 19. lipnja 2022.

- 21) Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 116/03)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1583.html
Pristupljeno: 19. lipnja 2022.
- 22) Observatoire citoyen de l'activité parlementaire
<https://www.nosdeputes.fr/guillaume-gouffier-cha/documents/loi>
Pristupljeno: 14. lipnja 2022.
- 23) Opća preporuka CEDAW Odbora CEDAW Br. 19, 1990
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/comments.htm>
Pristupljeno: 06. lipnja 2022.
- 24) Panopticum.hr (Portal za promicanje ljudskih prava, kulture i prirodnih znanosti) PRS:
dinamika femicida u 2022. ukazuje na godinu s mogućim najvećim brojem ubijenih
žena.
<https://panopticum.hr/prs-dinamika-femicida-u-2022-ukazuje-na-godinu-s-najvecim-brojem-ubijenih-zena/> Pristupljeno: 20. lipnja 2022.
- 25) Plan national d'action visant à éradiquer les mutilations sexuelles féminines
https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/wp-content/uploads/2020/02/Mutilations-sexuelles-feminines_2019_plan-national.pdf
Pristupljeno: 13. lipnja 2022.
- 26) Portal.hr (Portal s pročišćenim tekstovima propisa Republike Hrvatske)
<https://www.propisi.hr/print.php?id=10892> Pristupljeno: 20. lipnja 2022.
- 27) Russell, Diana E.H. (2012) Defining femicide. Introductory speech presented to the
United Nations Symposium on Femicide.
http://www.dianarussell.com/f/Defining_Femicide_-_United_Nations_Speech_by_Diana_E._H._Russell_Ph.D.pdf
Pristupljeno: 02. lipnja 2022.
- 28) Strafgesetzbuch
<https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> Pristupljeno: 16. lipnja 2022.
- 29) Ulrich Sachsse et al.: Zakon o zaštiti od nasilja , u: ibid.: Trauma and Justice. Pravne
osnove za psihoterapeute - psihoterapeutske osnove za odvjetnike , Verlag Schattauer,
Stuttgart 2007., ISBN 978-3-7945-2567-6.
https://beckassets.blob.core.windows.net/product/readingsample/589592/9783794525676_excerpt_001.pdf Pristupljeno: 16. lipnja 2022.

- 30) Understanding and addressing violence against women
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf
Pristupljeno: 06. lipnja 2022.
- 31) UNFPA Annual Report 2000
https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/annual_report00_eng.pdf
Pristupljeno: 06. lipnja 2022.
- 32) UNODC
<https://www.unodc.org/> Pristupljeno: 14. lipnja 2022.
- 33) Ustav Republike Hrvatske
(NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)
<https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> Pristupljeno: 19. lipnja 2022.
- 34) Zakon o dopuni Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne Novine 84/2021)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_84_1559.html
Pristupljeno: 19. lipnja 2022.
- 35) Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine 126/2019)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_126_2529.html
Pristupljeno: 19. lipnja 2022.
- 36) Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 3/18)
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2018_05_3_27.html
Pristupljeno: 19. lipnja 2022.

POPIS ILUSTRACIJA

Grafikon 1: Počinjena ubojstva u Francuskoj

Grafikon 2: Počinjena ubojstva u Njemačkoj

Grafikon 3: Počinjena ubojstva u Republici Hrvatskoj